

TOOLISKOJA TEATAJA

Nr. 3

1. AASTAKÄIK

MÄRTS 1937

SISU: 1) A. Renning: Palgaolude korraldamine. 2) M.: 100 aastat töökaitset. 3) Tööliskoda ja kutseühing. 4) K. Kiiman: Märkeid Läti Tööliskojast. 5) A. Gustavson: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon 1936. aastal. 6) A. Offenbach: Palk ja selle mõju majandusel. 7) O. M.: Väärnähtusi tervishoidlike tingimuste ning sotsiaalseaduste ja -määruste täitmisel käitistes. 8) Töölised ja ühistegevus. 9) I. R.: Tööliskoja ettepanekuid töölisanemate seaduse muutmiseks. 10) Tööliskoja ettepanekuid meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse muutmiseks. 11) A. Renning: Majanduslik ringvaade. 12) Ringvaade. 13) A. R.: Välismaalt. 14) Uusi sotsiaalseadusi. 15) Käitiste elu. 16) Mitmesugust. 17) I. R.: Nõuande nurk. 18) Toimetusele saadetud kirjandust.

Kaugeleulatuvad
järelmaksu-
tingimused

SINGER

Õmblusmasin oma mitmesuguste lisaaparaatidega osutub tõeliseks rõõmu- ja kapitali-allikaks.

Masina soetamise eel tutvuge kõigepealt Singe-
riga, sest Singer vastutab eluaeg masina hea
käigu eest.

SINGER'i KAUPUSED ULE MAA

Thomas Clayhills & Son

Tallinn

SPEDITSIION, LAEVAAGENTUURID
PRAHTIMISED

Oma laod otseühenduses raud-
teega. Omad puksiirlaevad.

Korralised laevähendused

Tallinn — Hamburg

Tallinn — Stettin

Tallinn — Stockholm

Telefonid 435-58, 435-26.

KAUPADE OSAKOND:

Heeringad, sool, suh-
kur, riis, jahu, tõrv, see-
bikivi, koloniaalkaubad.

KAUPADE EKSPORT: TEL. 435-25.

Auru- ja sepaõed, koks,
küttepuud, ehitusmaterjalid.

Metsaekspordi osakond: Tel. 435-23

Telegr. aadr. CLAYHILLS-TALLINN

„Tööliskoja Teataja“ sõpradele!

„Tööliskoja Teataja“ on ja tahab edaspidi jääda tööliskonna huvide teenistusse, sidemepidajaks Tööliskoja ja koja peremeeste — käitiste tööliskondade — vahele. Et seda ülesannet kergendada, palume jätkata kaastööd kõigest sellest, mis käitistes töölistel südamel!

„Tööliskoja Teataja“ levik on rõõmsustavalt suurenemas. Tellijate arv ulatub praegu juba 850-ni. Tööliskoja soov oleks, et meie ühine ajakiri jõuaks nii kaugele, et ta ise ennast tasuks. Loode-tavasti ei keela töölisvanemad ja teised tööliste usaldusmehed selleks ka edaspidi oma kaasabi.

Juhime veel kord tähelepanu kollektiivtelligimise moodusele. Käitiste või organisatsioonide kaupa vähimalt 50 eksemplari „Tööliskoja Teatajat“ tellides on tellimishinnaks ainult üks kroon aastas.

Töölised! Toetage ja levitage oma häälekandjat!

Tööliskoja liige August Karoll

on muutnud oma nime ja valinud uueks eesti-päraseks nimeks Rein Karulaas.

Koja liikme Aug. Anijago aadressis on tekkinud muutus võrreldes „Tööliskoja Teataja“ nr. 1 avaldatud andmetega. Nimelt elab A. Anijago nüüd Narvas, Kreenholmi 22—26.

Läti Tööliskoda

saatis Eesti Vabariigi aastapäeva puhul Eesti Tööliskojale parimaid tervitusi.

Kiri toimetajale.

V. a. „Tööliskoja Teataja“ toimetaja.

Lugedes Tööliskoja häälekandjat arvan, et seda võib tüüsti nimetada tööliste häälekandjaks. Näeme heameelega, et nii noor töölise asutus on oma poolt kergitanud sarnaseid küsimusi, mis seni on rippunud õhus. Nüüd, kus on valitud töölise asutus, kes on töölise esindus riiklike asutuste ees, tööliskond võib olla kindel, et tema huvid saavad kaitstud.

Töölisnõukogu liige.

KIVITRÜKIKODA

I. MÄNNIK

Tallinn, Soo tn. 23, tel. 436-86

Valmistab värvilisi trükitöid

Hinnad soodsaimad

PANDIMAJA KAUPLUSED ~ parim ostukoht kõigile!

Suures valikus mitmesuguseid **uusi ja pruugit. esemeid**

KAUPLUS, MANEEŽI TN. 4, TEL. 304-23:

Valmisrõivad: ülikonnad, paltid, kevad- ja suvimantlid, peakatted, jalaisid j. n. e.; **valbad** (põranda ja voodi), padjad, voodi- ja laudlinad; **tasku- ja käekellad, sörmused, paberossiitoid, fotoaparaadid, binoklid, laskeriistad, kohvrid** ja mitm. muud kaupa.

KAUPLUS, NARVA MNT. 18, tel. 306-84:

Moodne mööbel, nagu: riide- ja puhvetikapid, söögilauad, toolid, sohvad, tuugetoolid, voodid, õõka-pid, tualetpееglid j. n. e.; **õmblusmasinad, kirjutusmasinad, jalgrattad** (meeste- ja naister.), **muusikariistad, grammofoonid, peeglid, pildid, pildiraamid, laelambid** ja elektriarmaatuurid, **seik-nakellad** ja mitmesuguseid muid asju.

Tööliskoja Teataja

Tööliskoja häälekandja

Nr. 3

I aastakäik

1937

Tellimishind: aastas . . Kr. 1.50 1/2 aastas. „ —.75 1/4 „ . „ —.40 Üksiknumber 15 s.	Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses. Vastutav ja tegev toimet. koja sekret. Ilmar Rebane. Toimetuse ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13, telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti, välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	Kuulutuste hind: lehek. . . Kr. 60.— 1/2 lehek. „ 30.— 1/4 „ . „ 15.— 1/8 „ . „ 7.50
--	--	---

Palgaolude korraldamine

Anatol Renning

1.

Tööliskoja tegevus kestab üle kolme kuu. Selle aja jooksul püüdis koda selgitada puudusi tööliste olukorras, kehtivais ja kavatsatud seadusis; oma märgukirjades ja oma häälekandja kaudu märgib koda ka neid abinõusid, millega oleks võimalik tööliste olukorra parandamine. Tema kaudu leiavad väljenduse tööliste soovid ja ettepanekud ning kujunevad kogu töölistkonna ühised seisukohad. Koda püüab olla abiks töölisanemaile nende tegevuse juures, eriti valimiste korraldamisel, ja annab kõigile töölistele tasuta juriidilist nõu. Kogu see töö on väga vajaline, selles pole kahtlust. Kuid oleme ju kõik täiesti teadlikud sellest, et soovi avaldamisest soovi teostamiseni on tükk maad. Peab veel tegema tublisti tööd, et töölistkond suudaks end väärikselt maksuma panna Eesti ühiskondlikus elus.

2.

Eriti valus on tööliste muidugi palga küsimus. Võib alustada olukorra parandust sellest või teisest otsast, jõuad ikka palgaküsimuse juure. Nii pistitatakse korteri küsimuse lahendamiseks väga ilusaid kavu, mis koostatud Inglise või mõne teise maa eeskujul, mille järele oleks töölistele antud korteriehitamiseks laenu, nii et nad võiksid ajajooksul saada oma väikese maja pärisperemeesteks. Kuid see pole meie tööliste palkade juures tegelikult mõeldav, kava eeldab vähimalt 120-kroonist kuuteenistust. Madalate palkade tõttu ei saa tööline koguda tagavarasid mustaks päevaks ja ka kutseühingute võimalused on liig kitsad liikmeskonna tööpuuduse vastu kindlustamiseks. Selle tõttu on tööliste hirm vallandamise ees väga suur ja see takistab tööliste võitlust oma huvide ja õiguste eest. Ülepingutatud töö ja alatoitluse tagajärjel kuivab tööliste jõud ja tervis enneaegselt kokku — ja siis visatakse ta tänavale, ilma et tööandja või riik tunneks end kohustatuna kindlustama temale korralikud elutingimused eluaegse raske töö tasuna. Ja kui töölistkond nõuab tööpuuduse, vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamist või korralike korterite ehitamist, siis vaadatakse temale ülalt alla kui tüütavale palujale, kes ise ei oska enese eest hoolitseda ja norib ühiskondlik-

ku abi ja hoolekannet. Ometi on see „paluja“ ja „noriija“ tegelikult oma töö kaudu selle sama ühiskonna kandja ja ülalpidaja, kes nii üleolevalt tema nõudmised tagasi lükkab.

Praegu on päevakorras elukallidus. Selle vastu võitlemisel on kaks teed: hinnatõusu pidurdamine ja palkade tõstmine. Hinnatõusu pidurdamine on mõeldav valitsuse korraldustega — nende mõju on aga ikkagi osutunud piiratuks — või tööliste ühistevõime kaudu — kuid selle väljarendamine ei sünni üle õö. Mis aga kõige tähtsam — ka ühistevõime suudab ainult hinnatõusu pehmedada, kuid hinnatõus on just majanduse tõusu aegadel mõõdapääsmatu nähtus; majanduse tõusuks nimetatakse praeguses ühiskonnas olukorda, kus hinnad tõusevad, kuna hindade languse puhul tekib kriis, tööliste hulgaline vallandamine, tööpuudus.

See on majanduse nõiarering, kus töölistkond on sunnitud alati tulema vihha käest räästa alla, olles vaevatud kord tööpuudusest, kord elukallidusest. Sellasest nõiaringist pole muud pääsu kui palkade tõstmine, mis oleks elukalliduse tõusust suurem, muidu tööliste olukord kunagi ei parane ja tööliste palgatase jääb elatismiinumist kaugele allapoole.

3.

Kuidas on aga võimalik palkade ulatuslikum tõstmine, mis tooks olulist paremust töölistkonnale?

See on ju mõistetav, et säärane küsimus asetatakse ka Tööliskojale. Nii mõnigi mõtleb, et Tööliskoda tööliste valitud ja usaldatava keskusena peab midagi ette võtma palgaolude parandamiseks. Viimasel Tallinna valijate koosolekul soovitati, et koda „astuks samme“ palkade tõstmiseks. Mõne töötüli puhul oli kuulda, et töölistes kavatsesid oma võitlust pidada „Tööliskoja kaudu“. Sel puhul peab aga otsekohelel ja selgelt ütleva, et palkade asjas ei tohi Tööliskojale liigseid lootusi panna. See oleks niisama ekslik kui mõelda, et töölisanem või töölisanemkogu suudab omal jõul palku tõsta. Palku tõstetakse või mitte selle järele, kui võrd üksmeelsed ja aktiivsed on töölistes, kui võrd nad on organiseeritud, kui võrd hästi on valitud töötüli moment.

Töölisvanem esineb sel puhul vahemehena, ta peab kaasa aitama sobiva kokkuleppe saavutamiseks, nagu see on ette nähtud ka töölisvanemate seaduses.

Tööliskoda on käitiste vahekordest rohkem eemal, tema ülesanne on siin veelgi piiratum. Kui töölisvanema amet on tööliste esindamine tööandja ees, on Tööliskoja ülesandeks tööliste esindamine riigivõimu ees. Ja mida saab siin teha palkade parandamiseks? Ainult niipalju kui see on võimalik üldiste seaduste või määruste teel. Ja mida võivad palkade asjus teha seadused ja määrused?

Sellele küsimusele võib kahtpidi vastata, — kuid pole raske näha, kumb vastus on õige.

4.

Võib asuda seisukohale, et palgad peavad olema seadusandlikul teel ette kirjutatud. Kuid siis kohe selgub, et ükski seadus ei jõua iga töölise palka üles märkida. Tähendab, seaduses peab olema ette nähtud ainult see kord, kuidas vastav riiklik komisjon sunduslikult palku määrab nendes käitistes, kus töölised pole oma palkadega rahul. Säärane seadus on meil Eestis juba olemas töötilide lahendamise seaduse nime all. Ta kehtib juba peaaegu 1,5 aastat, — ja kui Tööliskoda pöördus oma valijate ja kutseühingute poole, pärides nende soove selle seaduse asjus, siis selgus, et rahulolematu seadusega on üldine. Tööliste ühiseks nõudmiseks on: palgavõitlus, streik olgu vaba. Komisjonil sundotsuse õigust olla ei tohi, või olgu siis, kui töötüli pooled on ise sellega nõus. Säärasele seisukohale asus tööliskond kogemuste najal — sest need kogemused õpetasid, et komisjon iialgi ei julge palku kuigi tunduvalt tõsta, olgu ekspertiisi tulemused töölistele nii soodsad kui tahes. Ka teiste maade kogemused näitavad, et palku ei parandatud riigivõimu otsusega, vaid organiseeritud tööliskonna survele.

Praegu oleme harjunud sellega, et Inglise või Rootsi tööline on Eesti töölisest võrratult jõukam. Tööandjate seletuse järele tulevat see sellest, et seal on majandus rikkam ja tugevam. Kuid see seletus on täiesti ühekülgne. Juba 100 aastat tagasi oli Inglismaa rikas, kuid tööliste elutase oli võimatu madal. Streigid ja kutseühingud olid keeldud, nii et olukorra paranemist oli raske kätte saada. Pärast purunesid tööliste teadlikkuse mõjul need keelud ja algas tõus praegusele elutasele. Kui aga kujutame ette, et need keelud püsiksid seal siitamaani ning et palkade korraldamiseks tegutseks riiklik komisjon, siis oleks Inglise elutase meie maale palju lähedasem. Ja põhjus on lihtsalt selles, et kunagi ükski riigiasutus ei julge teha otsuseid, mis maksvat olukorda oluliselt muudaksid — või olgu siis, kui ta on selleks otseselt sunnitud.

5.

Eelnevast järeldub, milles on Tööliskoja tähtsaim ülesanne palgaolude parandamiseks: Töötülide lahendamise seaduse muutmise kogu tööliskonna poolt soovitud suunas ja kujul.

Tööliskoja vastav ettepanek on kantud mõttest, et täolisid ei vaja mingit pidurdamist oma majanduslike huvide kaitsmisel; et nad oska-

vad lugu pidada rahvamajanduse üldhuvidest; et tööliste vabades organisatsioonides valitseb kindel distsipliin ja kokkuleppe tahe; et töötüli areneb streigiks ainult siis, kui teised teed olukorra parandamiseks on kinni, ning et seepärast mingisugune streigikeeld ei ole õigustatav.

Ettepaneku esitamisel teatas Tööliskoda, et ta on valmis seda põhjendama ja kaitsma tervikuna ja igas üksikasjas võimalike vastuväidete ja kallaltingide vastu. Tööliskoja sooviks oli, et selle ja teiste seaduste arutamiseks oleks kokku kutsutud nõupidamine asjaomaste ringkondade osavõtul.

Kuid koja poolt soovitud nõupidamist ei tulnud. Töötülide lahendamise seadust on muudetud hoopis vastupidises suunas.

Tööliskoja kohuseks on jätkata tööliskonna nõudmiste kaitsmist kindlas teadmises, et tööliskond oma olukorra parandamisest ei loobu ning et varem või hiljem tuleb seaduseandlus sellele vastu.

6.

Tööliskoja peaülesandeks on, nagu öeldud, tööliskonna põhimõteteliste seisukohtade esitamine märgukirjade ja seaduseandlike ettepanekute näol. Mida paremini on tööliskond organiseeritud, seda rutemini kannab see töö ka vilja. Kuid esialgu on töölised loomulikult huvitatud sellest, et koda suudaks neid aidata palgatülide puhul, mis arenevad praeguses takistatud olukorras.

Siin tulebki teha teravat vahet selle vahel, mis seisab koja võimuses ja mis mitte.

Palgatülide puhul on koja kohuseks juriidilise nõu andmine, et töölised suudaksid asja õigesti juhtida seaduse paragraafide rägastikus. Koda peab töölisvanemaid aitama kokkuleppealuste leidmisel, peab neid varustama nende soovil andmetega rahvamajandusliku seisukorra, elumaksumuse j. m. kohta.

Koja esindajad töötülide lahendamise komisjonis peavad kontrollima tööandjate ja ekspertide põhjendusi ja kaasa mõjuma tööstuse tõelise kandejõu kindlaksteegemisele. Tööstuse kandejõu uurimine ja rahvamajanduse konjunktuuri jälgimine palgatoosu võimaluste seisukohalt peab olema koja uurimistöo üheks tähtsaimaks ülesandeks.

Kõike seda peab koda tegema. Ta esineb umbes selles osas, milles tööandjate juures juriskonsuldid, majanduse eriteadlased, ajakirjanikud ja muud usaldusmehed, selle vahega muidugi, et igal suuremal tööandjal on terve staap sääraseid mehi, Kaubandus-tööstuskoda veel lisaks; Tööliskoda seisab aga peaaegu ükski tööliskonna ülesannete täitjana.

Eriti tähtis on aga see, et Tööliskoda on just ülesannete täitja ja mitte rohkem: juhtijat, organiseerijat temast ei saa. Sest töölised võivad end juhtida ainult oma vaba keskuse kaudu: säärase keskuse kaudu, mis nii korralduse poolest kui ka ainelises mõttes seisab täiesti oma jalul. Sest ainult see, kes seisab oma jalul, on oma saatuse peremees. Tööline on käitises sõltuv tööandjast, Tööliskoda tegutseb riikliku seaduse põhjal ja riigi toetusel. Oma saatuse peremeheks osutub tööline ainult vabas kutseühingus. Kutseühingu kaudu toimub kõige kindlamini ja viljakamalt ka palgaolude korraldamine.

100 aastat töökaitset

Möödunud aastat võis pidada töökaitse 100. aasta juubeliaastaks. 1836. a. viidi Inglismaal ellu esimene vabrikuseadus, milles esmakordselt maailmas tunnustati töökaitse põhimõtteid. Nimetatud seadus võeti inglise parlamendi poolt vastu küll 1833. a., kuid ellu viidi see tegelikult alles 1836. a. Sellest ajast peale hakkab töökaitse Inglismaal ja aastakümneid hiljem teistes riikides jõudsasti arenema.

Seepärast on põhjust veidi pilku heita tagasi inglise töölisiikumise minevikule ja sellega seelaele majanduslikule olukorrale.

18. sajandi viimaseil aastakümneil inglise tööstus tegi suuri edusamme. Seda soodustas masinate kasutamisele võtmine. Kangur James Hargreaves leiutas 1764. a. ketrusmasina n.-n. „Jenny“, mis asendas 16 käsitsiketrajat. Mõni aasta hiljem tuli sellele masinale juure Thorstle kudumistelg, siis eelketrusmasin ja veel preester Cartwrighti mehaaniline kudumistelg. Samal ajal võeti tekstiiltööstuses tarvitusele ka aurumasin. Masinatöö oli võitnud käsitöö!

Kuid masin ei toonud tööinimesele raske olukorra paranemist nagu loodeti, vaid masin töukas töölise veel suuremasse viletsusse. Mitte tööline, vaid masina omanik sai suurt kasu. Tööandjate rikkus kasvas, tööline kannatas järjest suurema töökoorma all. Laialdaselt levis naiste ja laste eksploatatsioon. Masinate taha ei toodud õppinud meestöölisi, seal saadi küllalt hästi hakkama naiste ja lastega. Töölised otsisid olukorrast väljapääsu. Nende viha suundus masinaile, mis olid nende arvates kutsunud esile raske olukorra.

Töölised koondusid võitlusgruppidesse ja asusid siin-seal lõhkuma oma orjastajaid — masinaid. Esimeseks masinalõhkujaks oli tööline Ned Ludd, kes Nottinghamis purustas sukakudumismasina. Varsti toimiti tema eeskujul Lancashire's. Sellepärast hakati masinapurustajaid kutsuma luddistideks. Tööandjad ja valitsus asusid lämmatama purustamisliikumist karmide abinõudega. 1769. a. anti välja seadus, mille järgi masinapurustajaid ähvardas surmanuhtlus. Ka see seadus ei teinud lõppu masinate purustamisele. Liikumine haaras kogu Inglismaa. 1812. a. täiendati parlamendis karistusseadust. Huvitav on märkida, et kuulus luuletaja lord Byron pidas parlamendi ülemkojas selle seaduse vastu tulise kõne ja kaitses töölisi. Hoolimata sellest, et uue seaduse alusel kolm liikumise juhti ja 15 töölise võlla tõmmati, levis masinate purustamine ja jõudis 1816. a. haripunkti. Byron luuletas luddistide ülistamiseks vägeva rünnakulaulu, milles ta masinapurustajaid võrdles Ameerika vabadussõja kangelastega.

Sõjast tekkinud viletsus tungis 1816.—1820. a. ka Inglismaale ja see suurendas laiadest rahvahulkades rahulolematust.

Rahvahulkade kokkupõrked sõjaväega ja massilised hukkamised olid igapäevased nähted. Töölise sihitu vastupanu masinaile asendus chartistliku liikumisega, millest peale töölised võttis osa ka teisi rahvakihte. Chartism nõudis valimisõiguse laiendamist, et laiemad rahvahulgad saaksid valida oma esindajad parlamenti.

Vahepeal oli töölise võitlus siiski pannud tõsiselt mõtlema valitsevaid ringkondi. 1802., 1825. ja 1831. a. antakse välja seadusi, millega püütakse pehmemdada laste tööd vabrikuis.

Need seadused jäid aga paberile, sest nende elluviimiseks ei teostatud järelevalvet. Esimestel töölise sihitul võitlustel oli veel edu selles, et 1824. a. seadusega lubati töölisel kutsuda ellu oma organisatsioon. Seda seadust rikuti võimude poolt küll igal sammul, kuid see oli siiski suur samm edasi. Töölised asusid nüüd ellu kutsuma mitmesuguseid ühinguil oma olukorra parandamiseks. Ametiühingulise liikumise alal aeti sel ajal esimesi vagusid.

Nagu tähendatud, chartistlik liikumine, millest ka töölised osa võtsid, püüdis kätte võita vabamat ja avaramat valimisseadust. 1832. a. muudetigi parlamendi valimisseadust, kuid sellaselt, et töölised ikkagi hääleõigusest ilma jäid.

Parlamendi reformi tõttu pääsis rahvaesindajaks rida radikaalseid töölissõbralikke poliitikuid, kelle pealekäimisel 1833. a. parlament võttis vastu vabrikuseaduse. Selle seadusega lühendati ja normeeriti tekstiiltööstuses alaealiste tööaega ja alla 9-aastastel lastel keeldi töö tekstiilvabrikuis üldse.

Selle seaduse peatähtsus seisis selles, et sellega seati ametisse kogu Inglismaal vabrikuinspektorid, tööinspektorid, kelle ülesanded oli valvata seaduste täitmist vabrikuis ja koguda andmeid töölise olukorra kohta. 1833. aasta seadus astus tegelikult jõusse 1836. a. Sellest ajast peale asusid Inglismaal tegevusse tööinspektorid, kelle tegevus on jätnud inglise töölisiikumise ajalosse sügavaid jälgi. Suure tähtsuse omandasid inspektorite igaaastased trükitud aruanded, kus tõetruult kirjeldati töölise rasket igapäevast elu. Need aruanded kasutati parlamendis, ajakirjanduses, koosolekul, märgukirjades ja mujal töölisküsimuste selgitamiseks ning vajaliste reformide põhjendamiseks.

Kord-korralt saavutasid inglise töölised siitpeale võite ja tänapäevaks on nad suutnud üles ehitada võimsa vabale isetegevusele seatud töölisiikumise, mis on eeskujuks teiste maade töölisele. Seda on teinud inglise töölised ise vaba isetegevuse abil ja oma vabadest organisatsioonidest, ajaloolistest võitlustaktikatest, kus nad ise on peremehed, hoia- vad nad kõvasti kinni.

M.

Tööliskoda ja kutseühing

Viimasel ajal on mõnelt poolt vaidluse alla võetud Tööliskoja ja kutseühingute tegevus, on hakatud neid võrdlema ja püütud isegi näidata, nagu tööliskoda kipuks teostama samu ülesandeid, mis on kutseühinguil ja nende keskliidul ja mis peaksid ka ainult neile jääma. Seepärast on paratamatu siinkohal selle küsimuse käsitlemine.

Eesti töölistel puuduvad veel tugevad kutseühingulised, kultuurilised ja ühistegelised organisatsioonid, mis koondaksid iseteadlikke töölisi, et ühiselt tegutseda tööliste elutaseme tõstmiseks. Siin on ees ootamas veel suur tööpõld, mis nõuab kindlat tahet, püsivust, visadust ja palju jõudu, enne kui suudetakse teda muuta viljakandvaks. Tööd on siin küllalt, kui aga leidub tegijaid.

Ülesandeid ja tööd jätkub Eesti tööliste majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise taseme tõstmisel nii Tööliskojale kui ka kutseühingutele ja nende keskliidule enam kui lähemas tulevikus teha suudetakse. Ei ole mingit kartust, et ühe töö teise oma teeks ülearuseks. Jatkub seda tööd ka igasugustele teistele organisatsioonidele — ka ühistegeliste ja kultuurilistele. Veel vähem on alust ja põhjust otsida ja püüda leida Tööliskoja ja kutseühingute tegevuse üksteisega ristlemist, üksteise segamist. Kuigi ei puudu ühiseid ülesandeid, on Tööliskojal ja töölisühinguil ning nende keskliidul oma eriseloom, eristruktuur ja sellele vastavalt oma eriuksanded ja võitlusvahendid, nagu see ajaloos on kujunenud ning seaduses ja põhikirjades üldjoontes märgitud.

Tööliskoda on avalik-õiguslikul alusel tegutsev tööstustööliste esindus, valitud töölisvanemate ja seal, kus neid ei ole, valijameeste poolt.

Seega on ka kõigepealt aluseta ja õigluseta etteheited, miks korraldab Tööliskoda töölisvanemate ja valijameeste koosolekuid. Tööliskoda mitte ainult ei või, vaid just peab töölisvanemate ja valijameestega sidet pidama, nendega ühiselt tähtsamaid küsimusi arutama, nende arvamist ja seisukohti kuulama, neid oma tegevusest informeerima. Veel enam — ta peab vahetevahel pöörduma ka tööliste üldkoosolekute poole, neile päevaküsimusi selgitama, neid kui algallikaid olukorra hindamiseks ja seisukohtade võtmises kuulates ja neilt arvamisi küsides.

Kui Tööliskoda ei pöörduks oma valijate, oma volitajate poole, alles siis vääriks ta etteheiteid.

Kutseühingud ja nende keskliit on ja peavad olema vabaorganisatsioonid, kelle täidesaatvad organid on valitud ühingute üldkoosolekute ja kongresside poolt.

Kutseühingud ja nende keskliit koosnevad vabatahtlikest liikmetest.

Kutseühingute keskliidu ülesandeks on organiseerida kõiki töölisi ja teenijaid, ühendada ja juhtida kõiki töölisühinguid nende eesmärkide taotlemiseks; võidelda oma liikmete majandusliku, poliitilis-õigusliku ja kultuurilise olukorra parandamise eest, aren-

dada oma liikmete klassiteadvust ning igakülgset kaitsta nende huvisid ja õigusi.

Ka kutseühingute ülesanded on töölisliikumise ajaloos välja kujunenud erinevalt Tööliskoja omadest, kuigi mõlemal organisatsioonil on ühiseid ülesandeid ja osalt ka ühesuguseid vahendeid nende ülesannete teostamiseks.

Tööliskoda eeskätt selgitab tööstustööliste olukorda ja tarvidusi, korraldades selleks ankeete ja kogudes andmeid, millele tugenedes ta astub vastavate asutuste ees samme olukorra parandamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks. Tööliskoda teatab ka riigi- ja omavalitsusasutustele tööstustööliste vajadusest, teeb ettepanekuid ja avaldab arvamisi töövahetuste reguleerimise, töökaitse, sotsiaalse kindlustuse, töövahetalituse, tööpuuduse kõrvaldamise kui ka üldiste majanduslike ja kultuuriliste küsimuste kohta, kuivõrd viimased otseselt või kaudselt on seotud tööliste huvidega, avaldab seisukohti neisse küsimustesse puutuvate seaduste ja määruste kavade kohta. Need on Tööliskoja ülesanded, mis temale seadusega pandud. Need ülesanded on küllalt laialised ja tähtsad. Tööliskoda võtab osa oma esindajate kaudu asutuste ja ettevõtete tegevusest, mille koosseisus on ette nähtud tööstustööliste esindus. Tema peale on eriti pandud ka tööstustööliste arendamine solidaarsele ühistööle teiste kutse- ja huviringkondadega, aga ka töölisorganisatsioonide töö ühtlustamine, mis paremate tagajärgede saavutamiseks tarviline on. Tööliskoda korraldab kursusi, näitusi ja loenguid kõikides töölisesse puutuvais küsimustes, kutsub ellu, peab ülal ja valitseb asutusi ja ettevõtteid tööstustööliste majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise olukorra tõstmiseks. Temale on jäetud ka õigus igasuguse muu tegevuse arendamiseks, mis tema eesmärkide saavutamiseks on vajaline.

Töölisühingute keskliidul on tähtsaimaks ülesandeks juba ta põhikirja järgi töölisliikumise ja tööliste majandusliku, eriti palgavõitluse juhtimine, läbirääkimiste pidamine tööandjatega töötingimuste ja palgaolude korraldamiseks, nendega lepingute sõlmimine ja lepingute täitmise üle valvamine. Need on kutseühingute keskliidu eriuksanded, mida Tööliskoda täita ei saa: Tööliskoda ei saa palgavõitlust juhtida, ega ka selles võitluses töölisi esindada, küll aga anda esindust asutusele, kes tööüli peab erapooletult lahendama.

Kutseühingud ja nende keskliidud korraldavad ka oma liikmete abistamist palgavõitluse puhul ja muudel vajalistel kordadel, astuvad ühendusse teiste samasihiliste organisatsioonidega sise- ja välismaal. Neid ülesandeid ei saa jällegi Tööliskoda teostada, kuigi need ülesanded on väga tähtsad ja tööliste olukorra parandamiseks tarviliseks osutuvad.

Vaatamata reale ühistele ülesannetele ei

ole mingit põhjust karta Tööliskoja ja kutseühingute tegevuses võistlust, ühelt teise poolt ülesannete ja töö äravõtmist, vaid koguni ümberpöörduvalt: ühe töö ja tegevus kergendab teisele ülesannete teostamist. Pealegi on võimalik seda tööd normaal-olukorras ühtlustada, tegutsedes solidaarses ühistöös.

Kui mõlemad organisatsioonid taotlevad kõigi nende kasutada olevate vahenditega kõigi tööliklassile tarviliste seaduste elluviimist ja valvavad seaduste kui ka tervishoiuõuete täitmise järele käitistes, siis ei ole siin ka kummagi kõige intensiivsema töö juures karta üksteisega võistlemist, sest tööd on siin lõpmata palju. Veel vähem on karta võistlust olukorra selgitamise ja töölilistele vastavate ettevõtete ja asutuste ellukutsumise alal.

Kutseühingute ülesandeks on kujunend tööliliste organiseerimine, vastastikune abistamine, seadusandluse mõjutamine selles suunas, et kaitstaks tööliliste õigusi ja parandataks olukorda, tööliliste isetegevuse juhtimine jne.

Uutes oludes, kus töölilistel on oma erioorganisatsioonid kultuurilise tegevuse ja sotsiaalkindlustuse arendamiseks, jääb kutseühingu peamiseks ülesandeks tööliliste olukorra parandamine nende organisatsioonile, isetegevusele ja ühistundele rajatud kollektiivnõudmistele esitamise ja kollektiivlepingute sõlmimise läbi. Kutseühingutele on nende otsese tegevuse arendamiseks soovitatav, kui mõni teine organisatsioon osa tööst enda peale võtab. Need teised organisatsioonid võivad olla: poliitilised, ühistegelised, kes organiseerivad töölilisi majanduslikke ühistööle (ühisettevõtteid, ühiskauplused jne.); kultuurilised, kes korraldavad kursusi, loenguid, asutavad raamatukogusid, rahvaulikoole jne.; sotsiaalkindlustuse ülesannetega haige- ja pensionikassad ning kindlustusühingud; teaduslikud organisatsioonid, kes korraldavad uurimusi jne.

Kuna tööliliste olukorra tõstmiseks on kõige olulisema tähtsusega just palga tarviline ostujõud ja tervishoiulised tingimused, siis nende eest võitlemine on ka suurimaid tööliliste ühiseid isetegevuse ülesandeid. Kui Eesti kutseühingud neid ülesandeid täidavad, siis on nad õigel teel.

Neid ülesandeid, mis on töölisühinguil, suudavad nad kahtlemata ainult siis täita, kui nad asuvad vabaametühingulisel alusel. Seda tõendavad ka viimase aja kogemused Saksa-

maal, Itaalias, Portugalis, Lätis ja mujal, kus vabaametühinguliselt aluselt loobumisega on tööliliste olukord, nii õiguslik, majanduslik, sotsiaalne kui ka kultuuriline, väga tunduvalt halvenenud.

Seepärast on täiesti õige, kui J. Normann kirjutab „Tööliliste Hääles“, et kutseühingute tegevuse ja nende tegevuse kandejouks on kutseühingute vaba isetegevus.

Küsitavaks aga jääb, kas just J. Normannil, kes on praegu E. Töölühingute Kesklüüdu juhatuse liige, on põhjust sellest kirjutada, tehes samas etteheiteid Tööliskojale. J. Normann leiab nimelt, et Tööliskoja tegevus on äärmiselt piiratud järelevalve ja alluvuse tõttu sotsiaalministrile. Meie tahame siinkohal konstateerida, et Tööliskoda on tööliliste poolt valitud asutus ja seni on sotsiaalminister kinnitanud kõik Tööliskoja otsused, tunnustades seega Tööliskoja puhtomavalitsuslikku põhimõtet.

Imestamata ei saa aga mööda minna J. Normanni väitest, ja seda on kuulnud ka mõningailt poliitikaanidelt, et Tööliskoja juhtkonna lähedale on koondunud tegelasi, kelle juhtimisel kutseühingud olevat käinud allamäge. See insinuatsioon on täiesti põhjendamata. Tööliskoda tegutseb vastava seaduse alusel, on tööliliste endi poolt juhitud ja kontrollitud, kus otsustavad koja vastavad, valitud organid.

Põhjendamata on ka segane mõttekäik, nagu Tööliskoda ei teostaks, ei suudaks või ei tohiks kaasa aidata tööliliste olukorra parandamisele. Vastupidi — ainult sedavõrd, kui võrd Tööliskoda seda teeb, on ta olemasolu õigustatud. Vastupidiseid väiteid või etteheiteid ei saa küll seletada teisiti kui halva südametunnistuse väljenditega.

Meie oleme kaugel soovist ega kavatseda edaspidi üldse enam astuda kellegagi poleemikasse põhjendamatu etteheidete pärast. Tööliskojal on vaidlemise asemel teha küllalt positiivset tööd. Selle töö sihtjooni ja ulatust tahtsime ainult eespool määrata.

Ülesanded, mille täitmist Eesti tööliskond ootab oma avalikõiguslikult esinduselt, Tööliskojalt, aga ka teistelt töölisorganisatsioonidelt, on nii tahtsads ja arvukad, et siin tõesti kõigilt neilt võiks nõuda üksi ja ainult ülesehitavat tööd, et paraneks tööliliste majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline olukord. Tööliskoda peab sellest juhtmõttest vankumatult kinni.

Märkeid Läti Tööliskojast

K. Kiiman.

Lätis Tööliskoda on sidemepidajaks ja tööliliste esindajaks valitsusasutustes; tema käitseb tööliliste huve majanduslikes ja kultuurilises küsimusis.

Peaminister või tema asetäitja, sotsiaalminister, ühes raha- ja põllutööstusministriga määravad kindlaks tööliliste kutsealad, millised võivad olla esindatud Tööliskojas. Teisi kutsealasid, milliseid koja kava kohaselt or-

ganiseeritakse, viiakse teatud tingimustel koja koostöösse.

Riiga asutatakse keskoht igale kutsealale, kuna provintsis asuvad organisatsioonid kuuluvad kõik ühte kohalike üldühingusse, mis liigitatakse kutsealaliselt sektsioonideks.

Koda määrab kindlaks kutseühingute arvu ja nende asupaigad ja nende tegevuse pii-

rid. Olevad ühingud, millised ei kuulu kotta, koja võimkonda ning valve alla, suletakse, ja nende vallas- ning kinnisvarad konfiskeeritakse ja antakse Tööliskoja valdamisele.

Tööliskojal on juriidilise isiku õigused ja ta kuulub seaduses ettenähtud korras peaministri järelevalvele.

Tööliskojal on 100 liiget ja 50 asetäitjat liiget, liikmete nimekirjad seab kokku koja juhatus ja esitab need peaministrile kinnitamiseks; koja liikmete volitused kestavad 3 aastat; koja liikmeid värbatakse kutseühingute liikmete nimekirjadest juhatusse heaksarvamisel.

Juhatusel on asjatundjate koopteerimise õigus, kusjuures koopteerituid on ainult nõuandev hüül.

Koja ülesannete ja õiguste hulka kuulub: a) valitsusele abiks olemine sotsiaalseaduste väljatöötamiseks (kui see on vajaline); b) seaduste kohta arvamise avaldamine; c) riiklikes ja omavalitsusasutustes tööliste esindamine, kus seesugune esindus seadustega on ette nähtud.

Tööliskojal on lubatud rahvusvahelistest töölisorganisatsioonide töödest oma esindajate kaudu osavõtt.

Pealeselle Tööliskojal on õigus asutada produktsiooni- ja laenuühinguid, korraldada koosolekuid ja võistlusi; 2) juhtida kutseühinguid ning nende tegevuse üle järelevalvet teostada; 3) edendada tööstusõpilaste kutse- ja üldharidust; korraldada ekskursioone, erikursusi, näitusi; juhtida kultuurharidusliku tööd; 4) koja ülesannete hulka kuulub ka hoolsate tööliste nimekirjade pidamine ja hoolsuse eest autasu määramine.

Edasi kuulub Tööliskoja ülesannete hulka varade kogumine ja valitsemine; tööliskoortele kutseõpetamine, töökaitsese ja sotsiaalkindlustuse kohta materjalide kogumine, töömüüside asutamine, töökohtadel uurimuste korraldamine, juriidiline nõuanne, sellaste biirroode asutamine ja ülalpidamine, Tööliskoda annab juhiseid perekondlikes asjus, asutab lasteaedu, võimalaid, puhkekodusid, töövahetajate ja juhiv sellaseid asutusi plaanikindlalt; ehitab vajalisi hooneid, tutvub tööturgudega, esitab kavasid vaba aja kasutamise asjus,

tutvub tööliste korterioludega; kirjastab brošüüre ja levitab neid.

Tööliskoda asutab toetuskassasid, matsekassasid ning valitseb ja juhib neid; koda avab müügikohti, lugemistube ja raamatukogusid, jälgib töölepingute täitmist jne.

Koda loob sidemeid tööandjate organisatsioonidega töötulide lahendamiseks ja vahekohtute asutamiseks. Koda valvab kõikide seaduste ja määruste ning rahvusvaheliste kokkulepete täitmise järele, kui sellased ülesanded eriseadustega on tema peale pandud.

Tööliskojal on õigus käitiste raamatuid kontrollida, eeldusel, et ärisaladusi välja ei antaks.

Ministril on õigus määrata tööandjatele karistusi, kui viimased keelduvad raamatuid Tööliskoja nõudmisel kontrollimiseks välja andmast, — rahatrahviga kuni 500 latini.

Koja juhtivateks organiteks on:

Koja president, juhatus ja koja täiskogu. President juhib koja tegevust ja on koja ametlik esindaja; tema valvab seaduste ja korralduste täitmise järele. Juhatus koosneb: presidendist, tema asemikust ja neljast presidendist, tema asemikust ja neljast presidendist, kes kõik on ministri määrata koja liikmetest. Juhatusse kuulub ka üks ministri asetäitjaid.

Peakosoleku moodustavad president abidega ning kõik osakondade juhatajad (milliseid on 10).

Koja sissetulekuteks on: a) omakapitalid (ametühingute varad), b) sissetulekud tulunduslikest ettevõtetest, c) riigi toetused.

Nagu nähtub eelnevast ülevaatest, täidab Läti Tööliskoda ka kutseühingute ülesandeid. Läti Tööliskoja sellane ülesannete ring ei saa olla vastuvõetav, sest töölistele peavad jääma nende vabad kutseorganisatsioonid. Lätis on need teatavasti likvideeritud. Selles on ka Läti Tööliskoja suurimaid erinevusi meie Tööliskojaga võrreldes.

Teine erinevus seisab selles, et Läti Tööliskoda on määramisele ja autoritaarsetele riigikorrale rajatud organisatsioon, kuna Eesti Tööliskoda on valitud ja tööliste omavalitsuslik organisatsioon, kuigi eesti omavalitsus on teatavas mõttes piiratud.

Neil põhjusil ei saa olla vastuvõetav tööliste Läti Tööliskoja konstruktioon.

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon 1936. a.

AUG. GUSTAVSON

1936. a. oli Rahvusvahelisele Tööorganisatsioonile pinevaim tööaasta tema tegevuse ajaloos. Aasta algas rahvusvahelise konverentsiga, milleks osutus Santiagos, Tšiilis, 2.—14. jaan. korraldatud Kõik-Ameerika töökonverents, ning lõppes samuti konverentsiga, nimelt 7.—11. detsembrini Genfis korraldatud tehnilise eelkonverentsiga tööaja lühendamise asjus keemiatööstuses.

Esimesena mainitud konverents korraldati

Tšiili valitsuse ettepanekul ja ainelisel toetusel ning see oli esimene Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni poolt korraldatud regionaalne töökonverents väljaspool Euroopat. Konverentsist võttis osa 19 Ameerika riiki ning tema ülesanne oli lähendada seda suurt ja perekat maailmajagu Rahvusvahelisele Tööorganisatsioonile, anda hoogu sotsiaalseaduseandlusele Ameerikas ja kaasa aidata sotsiaalseaduseandluse ühtlustamisele mainitud riiki-

des. Tänu Tööbüroo põhjalikule eeltööle ja Ameerika riikide väga suurele huvile asja vastu õnnestus konverents väga hästi. Konverentsil esitatud aruandeist ja ettekandeist ilmnes, et sotsiaalseaduseandlus on teinud viimasel aastail suuri edusamme igas Ameerika riigis, ning nii mitmedki Euroopa riigid võiksid siit juba eeskuju võtta.

Kõnelemata mitmesugustest tehnilistest konverentsidest ja nõupidamistest korraldas Rahvusvaheline Tööorganisatsioon läinud aastal kaks (vormiliselt isegi kolm, kuid sisuliselt siiski kaks) korrapäraselt rahvusvahelist töökonverentsi: harilik aastakonverents juunis ja eriline — meretöö — konverents oktoobris.

Juunis korraldatud n.-n. XX rahvusvahelise töökonverentsi päevakorras olid tähtsaimate küsimustena palgalise puhkeaja ja tööaja lühendamise (40-tunniline tööädal) küsimused. Tööaja lühendamise küsimuste alal ei saavutanud kõik büroo ettepanekud konverentsil tarvilist hääletenamust (konventsioonide vastuvõtmiseks on nõutav $\frac{2}{3}$ hääli), vastuvõtmist leidis vaid konventsioon 40-tunnilise tööädala kohta avalikel töodel. Puhkeaja suhtes võeti vastu konventsioon, mille alusel tuleb võimaldada kõikidele tööliste tööstuses, kaubanduses, kaevandustes ja transpordis (välja arvatud meresõit) vähimalt 6-päevane palgaline puhkus aastas, milline tõuseks vastavalt teenistuses oldud ajale, ühtlasi võeti vastu resolutsioon, et palgalise puhkeaja küsimus majateenijate, kodutööliste ja põllutööliste suhtes võetaks arutlusele lähemas tulevikus.

Palju tulemusrikkam oli oktoobrikuu meretöö konverents. Siin võeti vastu terve rida olulisi konventsioone meretöö alal, nimelt:

1. Konventsioon laevaomaniku kohustuse kohta meremehe haiguse ja vigastuse puhul. Selle konventsiooni alusel laevaomanik on kohustatud omal kulul võimaldama haigestunud või vigastunud meremehele arstiabi ja ülalpidamist

vähimalt 16 nädalat vigastumise või haigestumise päevast lugedes, samuti saatma haigestunud või vigastunud meremehe omal kulul kodumaale.

2. Konventsioon meremeeste haigusekindlustuse kohta. Selle konventsiooni järgi tuleb korraldada meremeeste haigusekindlustust samade põhimõtete alusel, nagu see on korraldatud tööstus- jne. töölistele.

3. Konventsioon meremeeste palgalise puhkeaja kohta. See konventsioon on kaugemale minev kui kevadel vastuvõetud konventsioon tööstus- jne. tööliste puhkeaja kohta. Selle konventsiooni järgi võimaldatakse meremeestele vähimalt 9-päevane palgaline puhkus, juhtkonna liikmeile — 12-päevane aastas.

4. Konventsioon tööaja kohta. Selle konventsiooni alusel on sadamas meremeestel 48-tunniline tööädal; merel deki-meestel üle 2000 br.-reg.-tonnilistel laevadel 3 vahi süsteem ehk 56-tunniline tööädal. Masinaruumis maksab 3 vahi süsteem üle 700 br.-reg.-tonn. laevadel.

Sellele konverentsile järgneval vormiliselt uuel n.-n. XXII konverentsil otsustati tõsta mereteenistuse vanaduse alammäär 14 a. 15 aastani.

1936. a. oli konventsioonide ratifitseerimise alal elavam kui eelmine. Nii toimus läinud aastal Tööorganisatsiooni riik-liikmete poolt üldse 53 ratifitseerimist 43 vastu aasta varem.

*

1936. a. suurenes ka Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni riik-liikmete arv Egiptuse astumisega organisatsiooni liikmeks.

*

Vaatamata sellele, et Tööbüroo läinud aastal tegeles rohkem kui kunagi varem konverentside ja koosolekutega, ei vähenenud büroo intensiivsus teaduslike uurimistööde alal: vastavaid raamatuid ilmus trüükist büroo väljaandel isegi rohkem kui aasta varem. Neist aga edaspidi.

Palk ja selle mõju majandusel

A. Offenbach

Palju vaieldakse küsimuse üle, kas maksa kõrget või madalat palka. Harilikult need vaidlused ei ole suutnud lahendada just selle lahenduse ootaja — palgalise — majanduslikke olusid.

Ärimees ütleb:

— Mina ei või kaupa odavamini turule lasta kui see mulle endale maksmata läheb. Hind, mis ma kauba eest maksan, oleneb sellest, kuipalju läheb maksmata selle kauba tootlemise vaev, s. t. kui kõrgepalgaline tööline seda kaupa on teinud.

Tööstur ütleb sealjuures:

— Kui mulle peaks ette kirjutatama maksa töölistele kõrgemat palka kui nad praegu saavad, siis viib see minu tööstuse hukka. Kui mind sunnitakse kaupa laskma turule alla praeguse hinna ja palgad jäävad sealjuures samadeks, siis olen varsti pankrotis.

See argumentatsioon on lihtne ja arusaadav. Eriti meeldib töösturile seda põhjendust tarvitada siis, kui töölised esitavad palga juurenõudmise ettepaneku.

— Hea, meie maksame kõrgemaid palku, aga see viib meie kaubad hinnas kallimaks. Kauba kallidus avaldub otsekohe selle kauba järele nõudmise vähenemises. Selle tagajärjel kahaneb ka toodang ja töötaolek suureneb.

Esimesel vaatlusel näib, nagu oleks tööstureil õigus. Kui küsimust sisuliselt uurida, siis näeb, et see argumentatsioon ei ühtu tõelise elu andmetega.

Enne maailmasõda oli palga ostujõud hulga suurem kui praegu. Kuigi praegune palk oma nimiväärtuses peaks olema suurem maailmasõjaaegsest, on ta reaolväärtus ometi madalam. Vanemad töölised mäletavad hästi, kuipalju nad said ühe tööpäevaga teenitud 2 rublaga ja tänapäeval teenitud 2 krooniga. Kuid meil ei tarvitsegi minna nii kaugele minevikku. Alles mõned aastad tagasi oli palga ostujõud suurem kui praegu, kuigi palga keskmine nimiväärtus on suurem varem-aasta-sest.

Kui majanduslikus elus maksaks seadus, et madalate palkade juures on odavad kaubahinnad ja et odavate hindade juures on ka nõudmine suur, siis peaks Eesti olema üks õnnelikemaid maailmas. Rahvusvahelise reaalpalka skaala järgi oleme aga üks suurimast võistlejaist selle skaala viimsele kohale. Töölise ostujõud ei seisa mitte palga nimiväärtuses, vaid selle tegelikus ostujõus. Siis, vastupidi töösturite seletustele, näeme, et ostmise asemel on keeldumine kaubast. Teiste sõnadega — ei ole kuidagi põhjendatud väide, et saades vähem tasu kauba odavamaks muutmise otstarbel tõstatatakse ostujõudu ja kaupade läbimüüki.

Töölised arvavad, et kõrgem reaalpalk tingib suurema ostujõu, suurema kaupade tarvituse, ja seega loob rohkem töövõimalusi. Samuti arvab töölistkond, et suurema läbimüügi korral on tööandja kasu suurem kui vähese läbimüügi korral. Seega: kuigi tööstur maksab palkadeks rohkem summasid, tasub suurenenud toodang selle saajaprotsendiliselt.

Et see seisukoht ei ole üksi töölistkonna oma, sellest võiks tuua hulga näiteid. Ford Põhja-Ameerika ühendriikides oli esimesi selle teooria rajajaid ja teostas seda ka praktilises elus. For-

di arvamist jagavad ka paljud teised ühendriikide töösturid. Statistiliste andmete najal märgitud 120-protsendilise palgatõusu juures on kaupade hinnad alanenud, mida tingis produktsiooni kahekordistumine.

Sama arvamist jagavad ka mitme maa töösturid.

Ka Rahvusvaheline Tööstusbüroo on selle küsimusega tegelnud. Tööstusbüroo ei ole huvitatud üksi sellest, kuidas tänapäeva tööprotsessi sisse viia 40-tunniline töönädal palga alandamiseta, vaid ka palgakõrgendamise, milleks ta on pöördunud rea suuremate töösturite poole mitmes riigis.

Hulgast vastustest võiksime tuua järgmised:

Ameerika elektriseletsi president Owen D. Young saatis järgmise vastuse:

— Paratamata õpime me, et madalad palgad ei tähenda kapitalile kasu. Võiksime leida sideme palgakõrgendamise ja hindade alanemise vahel. Samuti õppisime me, et toodangu suurenemine ei olene tööliste viimse võimaluseni väsitamisest. Mitte selles ei seisa küsimus, kui kaua tuleb töölise aega kasutada, vaid selles, kui kaua ta on tööhoos.

Inglise suure rauatööstuse direktor kirjutab:

— Viimase 15 aasta jooksul on meie tööstuses töötavate tööliste palgad pea-aegu kahekordistunud, ilma et see oleks mõjunud meie toodangu kallinemisele. Selle saavutasime meie käsitöö asendamisega mehaaniliste abinõudega. Selle kaudu saavutasime seda, et meie toodang leidis suuremat kasutamist ja olime sunnitud meie tööstuses töötavate tööliste arvu suurendama 33 protsendi võrra.

Rootsi aktsiaseltsi direktor vastas järgmiselt:

— Sageli tööstuse saneerimisel, s. t. rentaabluse tõstmisel, hakatakse lahendust otsima kvalifitseeritud tööliste palkade alandamisest, kusjuures kõrgemad direktorid leiavad armu. Seda on viimasel ajal sündinud paljudes tööstustes, ilma et oleks kaotatud mõnd direktori kohta, kelle suured palgad mõjuvad ka kauba hinnale.

Keegi Hollandi tööstur saatis järgneva avalduse:

— Paljud töösturid ei aseta raskuspunkti mitte toodangu täiusele viimisele ja selle hinna vähendamisele, vaid rohkem oma tööliste piirita kasutamisele.

Šveitsi tööstur vastas:

— Madal palk ei ole kunagi tööstuse healeku alus. Kui see nii oleks, siis peaks šveitsi tööstus olema väga heas seisukorras, makstes töölistele palka 1 frank päevas. Kes tänapäeval usub seda, kui üldiselt teatakse, et kaubanduse ja tööstuse areng viimase saja

aasta jooksul on näidanud sootuks vastupidist?

Tuues siin kõiki neid seisukohti oli meie sihiks näidata, et tööstureil ei ole objektiivset õigust väielda kõrgemate palkade põhimõtte vastu. Loomulikult ei ole nende huvides kõrgemat palka maksa, kuna iga tööstur püüab kasutada olukorda ainult antud aja ja enese suhtes. Seda peab aga ühiskond, organiseeritud töölistekond, nõudma ja ka riik ei tohiks asuda selles küsimuses vastupidisele seisukohale.

Väärnähtusi tervishoidlike tingimuste ning sotsiaalseaduste ja määruste täitmisel käitistes

Tööliste elu, tervise ja töö kaitse määrused sisaldavad kohustusi, et tööandja ehitaks ja hoiaks tööruume, tööriistu ning korraldaks tööd käitises nii, et töötajate huvid, elu ja tervis oleks kaitstud niipalju kui see vastaval tööalal on võimalik. Kuid vaadeldes andmeid, mis on saadetud Töoliskojale tööstuse olukorra kohta, ei saa märkimata jätta asjaolu, et suures osas käitistes tervishoidlikud tingimused ei täida algelisimaidki nõudeid ning sotsiaalseaduste ja määruste täitmine on korratu.

Nii kirjutatakse meile: A.-s. „J o a v e s k i“ puupapivabriku tööruumides puuduvad masinate juures igasugused kaitseabinõud. Ruumis, kus tööline võtab pappi masinalt, valitseb õue temperatuur, nii et märg papp tööliste käes jääb. Puudub isegi töölistele väljakäigukoht, mille tõttu vabriku ümbrus ei paku kuigi vaatamisväärselt pilti.

O.-ü. „Eesti Kiviõli“ käitises tuleb tööde halva tehnilise korralduse tõttu allmaa töölistel tihtipeale tundide viisi istuda maa-all ja külmetada, kuna töö juurest lahkumine enne vahetuse lõppu on keeldud ja vagonettide puuduse ja lõhkeainete suitsu tõttu ei saa alati töötada.

Viivikonna põlevkivikaevanduses on tehtud takistusi töölistevanema valimiseks, kuna möödunud suvel selle mõtte algatajad vallandati.

„Ühisus Võhma eksporttampamajades“ ei ole võimaldatud töölistele suvepuhkust, samuti puuduvad mõnel töölistel, kes on juba 5—6 kuud olnud töös, palgaraamatud.

Ühes tärklisevabrikus on olnud juhtumeid, kus töölist pole 2 kuu jooksul pärast töösse astumist arvatud haigekassa alla.

A.-s. „Unioni“ kroomnaha osakonnas töölistes peavad einestama tööruumides, kus õhk on halb, nagu see on harilik nahavabrikuis, puuduvad pesu-, rietusruumid jne.

Ühes teises käitises tuleb töölistel töötada vesistes töökohtades, kuigi vee ärajuhtimine oleks teostatav väheste kuludega. Puudub soe ruum, kus läbi-märjad töölistes võiksid einetada.

„Lõuna-Eesti Eksporttampamajades“ käitise juhatus toimib oma äranägemise järgi töötajaisse puutuvais küsimusis, ignoreerides täieliselt töölistevanemate arvamist.

O.-ü. „Narva Linaketramise Manufaktuuris“ tuleb töölistel eelosakonnas töötada niivõrd tolmu-ses õhus, et nad on sunnitud nina ja suud katma riidega, et ära hoida hingamisorganide täielist ummistust. Tööruumid on niivõrd külmad, et töölistes töötavad üliriideis. Haigusjuhtumeid oli 1936. a. 1000 ümber. Suur protsent neist on kopsuhaigused, mida

tuleb kirjutada tolmu ja külmade ruumide arvele. 1936. a. oli 61 õnnetusjuhtumit, mis näitab vabrikuvalitsuse lubamatut loidust kaitseabinõude tarvitusele võtmisel.

A. Kooki omnibuse-ettevõttes Tartus nõutakse tunniajalist varem tööle ilmumist kui see on märgitud palgaraamatuis. Selle aja eest tasu ei makseta ja see kulub masinate puhastamiseks ja korraldamiseks.

B. Schöcher ja Koriidevärvimise ja pleekimise käitises värvikojas puudub igasugune ventilatsioon. Aurud on mürgised ja nii tihedad, et ei näe sammu kauguselegi.

A.-s. Tartu metallivabrik „G. & H. Lellepi“ käitises tarvitatakse töölistest lahtisaamiseks omapärast

meetodi. Töölistele, kellest soovitakse vabaneda, antakse niivõrd odav tükitöö, et töölisel, kelle põhipalk on võrdlemisi odav, on ise sunnitud lahukuma ja mujalt otsima elamisvõimalusi.

Analoogiline on olukord ka paljudes teistes käitistes. Me ei lisa omlalt poolt kommentaare neile andmeile, sest need kõnelevad küllaltki selget keelt. Samuti ei saa me ruumipuudusel tuua siinkohal kõigi käitiste ja neis aset leidnud sotsiaalseaduste ja -määruste rikkumisi ning halbade tervishoidlike tingimuste loetelu. Kuid ei saa jätta nentimata asjaolu, et sellaste käitiste arv on kahjuks üsna suur ja pahatihti käitise juhatused ei tee vähimatki puuduste kõrvaldamiseks ning nurisejaid ootab töökoha kaotus.

O. M.

Töölised ja ühistegevus

Ühistegevus sai alguse möödunud sajandi esimesel poolel Inglismaal toimunud tööliikumisest. Seal levis see teistesse riikidesse ja haaras teisi rahvakihte. Tänapäeval näeme riike, kus on esikohal töölistest kantud tarvitajate ühistegevus. Nende kõrval on teisi riike, kus ühistegevestes organisatsioonides domineerib põllumeeskond, olgu need ühinguks või kas tarvitajate või mitmesugused tootjate ühinguks, nagu piimaühingud, tapamajad jne. Esimesse liiki kuuluvad tööstusmaad, nagu Inglismaa, Belgia, Rootsi, teise aga arenenud põllumajandusmaad: Daania, Holland j. t. Vaadeldes nende maade ühiskondlikku struktuuri näeme, et ühistegevuse kandjaks on nende maade majanduslikult domineeriv ja organisatsiooniliselt kõige tugevam rahvakiht. Maades, kus ühiskondlik kihitus on vähem differentseerunud ja rahvas kihioorganisatsiooniliselt vähem välja kujunenud, ei ole ka ühistegevuses märgata nii selget kihilmet. Sageli aga on neis mais ühistegevuse tase väga madal.

Nii näeme, et ühistegevus on väga lähedalt seotud kogu rahva ühiskondliku eluga ja liigub paralleelselt ta organisatsioonilise arenguga muudel aladel. See on väga tähtis tõsiasi, kuna selle mittemõistmise tõttu esineb sageli ühistegeveste ettevõtete juhtide seas vaade, et rahvahulkade ja massiorganisatsioonide aktiivne osavõtt ühistegevusest raskendab ühistegevuse arenemist, tekitab demagoogial põhjendavat võimuvõitlust, ja on selle tõttu ebasoovitav. Sellase väärvaate tagajärjeks on harilikult ettevõtete isoleerimine rahvahulkadest, krütika kadumine ettevõtte juhtimisel ning kaldumine tavalisse äritsemisse. Ühistegevus, mis tahab kätta piisavalt eduteid ja seista rahvahulkade teenistuses, ei tohiks kunagi võtta omaks niisugust

vaadet. Ühiskondlik võitlus puudutab paratamatult iga massiorganisatsiooni. Kui viimased tahavad hoiduda purunemisest selle võitluse keerises, siis nad peavad kasvatama oma aktiivi, kes neid kannab ja kaitseb, aga mitte pugema tuppe, kus õhu- ja ruumipuudus paneb nad varsti kiratsema. Enamarenenud maade ühistegevus tõendab täiel määral selle seisukoha elulisust. Võtame näiteks Rootsi: elava selgitustöö, korrespondent-kursuste ja õpperingide süstemaatiliselt kasvatatakse ühingu liikmeskond niivõrd teadlikkuse ühistegevuse arendamise eeldustest, et seal on vaevalt mõeldav ühingu vallutamine tema rakendamiseks mingi kõrvalise ülesande teenistuses.

Eesti ühistegevuse kandjaks võib praegu pidada esmajoones põllumehi. Selleks on mõjunud kaasa nii sotsiaalsed kui ka majanduspoliitilised tegurid. Suur osa puht-põllumajanduslike ühinguid, nagu piimaühingud j. t., on arenenud valitsuse aktiivse õhutuse ja soodustuste tähe all. Kuid ka tarvitajateühinguis, mis on arenenud täiesti vabalt, on kandjaks kihiks põllumehed.

Tööliste senine eemalejäämine ühistegevusest on seletatav mitme teguriga. Iseseisuse algastail elas tööstus üle suure murdeaja, paljud endiste suurtehadest töölistest olid sunnitud otsima tööd teistel tegevusaladel. Sellest tekkiv ebakindluse tunne loomulikult ei soodustanud rahulikku organiseerimistööd. Samal ajal lõhestas töölistekonda omavaheline poliitiline võitlus ja igale teisele organisatsioonile vaadati kui vahendile vastaserakonna võitmiseks. Kuid kättevõidetud positsioon kindlustati uute liikmete tuleku eest niivõrd, et see jäi varsti vaid kitsa ringkonna valitsemisele. Selles olukorras ei suudetud enam hoiduda onupojapoliitikast ja korrupt-

sioonist, mis viis põhja mõnegi algul elujõulise ühingu. Igatahes võib tööliste ühistegevuse senises saatuses leida analoogilisi momente ametiühingute arenguga. Ametiühingute jõudus tõus viimaseil aastail annabki lootust, et Tööliskoja poolt alustatud aktsioon ühistegevuse propageerimiseks tööliskonnas leiab eest soodsa pinna.

Sel puhul kergib paljudele küsimus: mida annab tööliste ühistegevus? Vastuse sellele küsimusele võime leida arenenud töölisühistegevusmaade kogemustest. Need kogemused näitavad, et tugev ühistegevus on parimaks relvaks elukalliduse vastu võitlemisel. Meile lähima maa — Rootsi — ühistegevuse ajalugu ongi õigupoolest ühingute ja kartellide ning trustide vahelise võitluse ajalugu. See võitlus on olnud nii tugev ja tagajärjed Rootsi elukalliduse tasemele nii käegakatsutavad, et selle lähemaks vaatlemiseks peaks „Tööliskoja Teataja“ pühendama eriartikli. Käesolevas mainime vaid ühe näitena, et ühistegelise elektripõrnikese käimahakkamise tõttu langes 25-vatiliste valgustuspirvide hind kr. 1,35-lt kr. 0,80-le!

Kuid ühistegevuse tähtsus ei piirdu ainult hinnataseme reguleerijana. Nagu eelpool mainitud, võib märgata teatavat paralleelsust ühistegevuse ja teiste vabade organisatsioonide vahel. See on kõigiti arusaadav. Organisatsiooniliselt arenenud rahvastik suudab paremini ühistegevust aru saada ja end viimase ümber koondada. Teiselt poolt pakub töötamine ühistegelistes ettevõtetes häid praktiseerimise võimalusi organisatsioonilises töös, arendab ühistunnet ja organisatsioonilist distsiplīni ning süvendab arusaamist, et vaid igati ise oma organisatsioonide kaasabil võib saavutada paremaid elutingimusi.

Tööliskoja ettepanekuid töölisvanemate seaduse muutmiseks

Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seadus on tekitanud tööliste keskel mitmeid arusaamatusi ja üksikute küsimuste vastu vaidlemisi. Tööliskonna asutuste mõte seisab käitise seesuguse organisatsiooni loomises, mis korraldaks käitist mitte enam kui tööandja eraõigusliku võimuvahekorra teostamise vormi, vaid kui organisatsioonilist sidet tööandja ja käitise tööliskonna vahel, mille eesmärgiks on rahvamajanduse teenimine üldsuse huvides.

Sellelt seisukohalt lähtub ka Tööliskoja ettepanek ja taotleb tööandja ja tööliskonna esinduse vahel võrdse organisatsioonilise ja esinemise ning teataval määral ka otsustava positsiooni loomist.

Seda võimalust organiseerimistöö süvendamise alal ei tohi mitte alahinnata, eriti meil, kus tööliskonna üldine organiseerumine on tõusnud päevakorrale.

Tunnustades tööliste ühistegelise organiseerimise vajadust tuleb küsida, missugused raskused sel alal on ees, mis tuleb võita? Kõigepealt muidugi vastava asjahuvilise ja asjatundliku personali puudumine, kes võtaks selle töö oma õlgadele. Sellest ülesaamiseks tuleb kutseühingute aktiivsematele tegelastele korraldada loenguid, kursusi ja õpperinge ühistegevuse alalt ja sel teel luua esialgne aktiiv, kes võiks organiseerimistööd juba laiemas ulatuses käsile võtta. Teiseks pole olemasolev ühingute võrk veel küllaldane, et igati saaks neid kasutada alalise ostukohana, mõnel pool aga võib-olla ei kaubelda tööliste vajalise kaubaga. Siin tuleb astuda kontakti piirkonna ühingutega ja ühistegeliste keskasutustega ning selgitada uute ühingute loomise või olemasolevate laiendamise võimalusi ja eeldusi. Kolmandaks ja olulisimaks raskuseks on üldine loidus ja passiivsus, mida süvendab vahetevahel esinev pealiskaudne, radikaalitsev töölisorganisatsioonide alavääristamine ja minevikust säilinud pettumused seal, kus varemalt mõni ühing on läinud karile.

Peab ütleva, et ühingute majanduslik seisukord ja asjaajamine, samuti äritehniline tase on viimaste aastate jooksul tublisti tõusnud, nii et praegu töötavil ühinguil on vaevalt karta majanduslikke raskusi, niikaua kui kasutatakse kutseoskuslikku personali ja töötatakse tihedas kontaktis keskasutustega. Kui tehtav ühistegelise selgitustöö suudab seda usaldavalt tõestada, siis peaks ka praegune umbusk kiiresti kaduma.

1. **Ulatus.** Seadus peaks laiinema kõigile tööstuslikele käitisile, kus töötab vähimalt kümme töolist ja mis on asutatud vähimalt kaheks kuuks. Tööliskonna asutused peaksid olema valitavad ka kaitseministeeriumi käitises.

Tööandjana tuleb mõista: 1) käitise varade haldajat või haldajaid, 2) käitise kaasomanikke või 3) vastutavaid juhatajaid.

Töölisiks selle seaduse mõttes tuleks lugeda ka tööstusõpilasi.

2. **Töölisnõukogu ülesandeid ja õigusi.** Tööliskoda lähtudes esitatud põhiseisukohast leiab, et töölisnõukogu õigused edaspidiselt käitises peavad teataval määral suurenema ja teataval määral muutuma. Kõigepealt ei tohiks olla

töölisnõukogu ülesandeks käitise ratsionaliseerimise protsessile kaasaaitamine, kuna see on käitise juhatuse ülesanne. Oluliselt peaks aga muutuma sisekorramääruste andmise kord, need peaks pandama kehtima töölisnõukogu ja tööandja vahelisel kokkuleppel. Sellega seoses suureneks meie ühislepingute ala uue ühislepingute liigiga, nimelt käitislepingutega, mis töölisnõukogu sõlmib käitise tööliskonna nimel. Üldiselt aga peaks töölisnõukogu ülesandeks jääma kõigi käitise tööliskonda puutuvate korralduste koostamisel esinemine tööliskonna huvide kaitsjana. Töölisnõukogu võib nõuda ka tihedamini kui kord veerandaastas kirjalikku ülevaadet käitise üldise seisukorra kohta, ilma et tööandjal oleks võimalust seda asendada suulise ülevaatega. Tööandja peaks teatama töölisnõukogule igast töölise juurevõtmisest või vallandamisest.

Töölisnõukogu liikmete volitused peavad kestma üle aastase tähtaja, kui aasta möödumisel valimisest uusi valimisi pole teostunud, kuni uute valimiste teostumiseni.

Valitavad peavad olema kõik täisealised kodanikud.

3. Töölisnõukogu valimise kord. Kuna vajaline on lihtsustada, kergendada ja soodustada tööliskonna asutuste ellukutumist, siis peab olema töölisnõukogude valimise protseduur vastav sellele. Töölisnõukogud on käitise tööliskonna organeiks. Kui kogu käitise tööliskond ei ole huvitatud töölisnõukogu valimisest, siis ei tohiks eriliste kvoorumide eeskirjade läbi kitsendada nende töölise võimalust töölisnõukogu valimises, kes on huvitatud töölisnõukogu ellukutumisest. Vastavalt sellele töölisnõukogu liikmed tuleks lugeda valituks lihthäälteenamusega, saadud häälte järjekorras, ilma et püstitataks erilisi kvooruminoodeid ja teostataks keerulisi järelevalimisi. Uus valimise kord võtab ka tööandjalt võimaluse mõjutada nii või teisiti valimiste käiku.

Üldiselt tuleb lihtsustada ka töölise üldkoosolekute pidamise ja kokkukutumise korda, ära jättes siin kitsendused aja ja kvoorumide suhtes teiskordsel koosolekul.

Tuleks teha võimatuks tööandja vahelise tegemine tööliskonna asutuste üldkoosolekute ja nõukogu koosolekute tegevusse. Eriti ei tohiks tööandjale olla võimaldatud osa võtta valimiskomisjoni tööst. Tööandja ei võiks ka nõuda töölisnõukogu ja töölise üldkoosolekute kokkukutumist, vaid ta võib piirduda ainult ilmutamisega seletuste andmiseks.

Senine töölisvanemate ja töölisnõukogude ametissekinnitamine tööinspektori poolt peab jääma ära, kui valimiskoosolek oli kokku kutsutud tööinspektori poolt või kui tööinspektor või ta esindaja viibisid valimisel.

4. Tööliskonna asutuste asjaajamine. Töölisnõukogu koosolekuid võidakse pidada niihästi väljaspool tööaega kui ka tööajal, kui töölisnõukogu leiab selle tarvilise olevat, ilma et võiks teha mahaarvamisi töölisnõukogu liikmete palgast. Üldkogu koosolekuid võidakse samuti pidada tööajal, kuna see tegelikus elus osutub tihti vajalikeks, kusjuures tööandja peab võimaldama töölisele koosolekust osavõtmise. Töölisnõukogudele tööandja peab andma neile vastuvõetavad ruumid vajalises sisustuses. Töölisnõukogu liikmeil peab olema õigus viibida ametiülesandete täitmisel igal ajal käitise territooriumil, ilma et võidakse ametiasjade ajamisega seotud aja eest teostada palgast mahaarvamisi.

5. Töölisnõukogu liikmete volituste lõppemine. Töölisnõukogu liikmete volituste lõppemise osas erineb Tööliskonna ettepanek oluliselt seni kehtivast seadusest, kindlustades töölisnõukogu liikmeile tõelise kaitse vallandamise vastu ja efektiivsuse ametiülesannete täitmisel. Edaspidiselt töölisnõukogu liikmed oleksid vallandatavad ainult järgmistel juhtudel:

1. Volituste tähtaja lõppemisel.

2. Hoiatusele vaatamata käitist või töölise ohustavate õnnetuste vältimiseks antud korralduste mittetäitmisel.

3. Töölepinguga endale võetud kohustuse täitmisest keeldumisel.

4. Ohtlike haiguste ilmnemisel.

Punktides 2, 3 ja 4 tähendatud juhtumitel on võimalik töölisnõukogu liiget vallandada siiski ainult kohtuotsuse põhjal.

5. Terve käitise likvideerimise puhul.

6. Oma soovil käitise teenistusest lahkumisel.

Nimetatud kaitse-eeskirjad peavad laienema ka valimiskomisjoni liikmeile ja töölisvanema või töölisnõukogu liikmete kandidaatidele.

6. **Tööinspektsiooni ülesanded.** Tööinspektsiooni ülesandeks on hoolitseda selle eest, et igas käitises oleksid valitud töölisvanemad. Selleks peab tööinspektor igal aastal ja oma algatusel kutsuma kokku tööliste üldkoosolekud

valimiste läbiviimiseks kuni valimiste teostumiseni.

7. **Sanktsioonid.** Sanktsioone seaduse täitmise kindlustamiseks tuleb kõvendada ja tuleb silmas pidada, et iga norm seaduses oleks kriminaalseadustiku vastava paragraafiga varustatud.

Avaldatud Tööliskoja seisukohad on kogu tööliskonna ühiseks sooviks ja sisaldavad kokkuvõtte Tööliskojale saadetud seisukohtadest. Nende läbiviimiseks tuleb tööliskonnal olla sellepärast valvel.

I. R.

Tööliskoja ettepanekuid meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse muutmiseks

§ 1. — II lõige, kustutada „tööstuslikudes“.

§ 1^a juure võtta:

„Tööladel, missugused on arvatud käesoleva seaduse alla, võivad töötada ainult vastava tööala meistrid, õppinud töölistes või tööstusõpilases“.

§ 5 kustutada esimene lause.

§ 7 „50 krooni“ asemel „20 krooni“.

§ 8 p. 6 juure võtta:

„Omandanud õppinud tööliselt nõutava oskuse, mida tõendab vastava kutse, kutseoskuse nõukogu poolt kutseühingute nimestikku kantud kutseühing“.

Viimane lõige:

„Punktides 3, 4 ja 6 ettenähtud alusel võib tööstusamet registreerida ja vastavaid tunnustusi välja anda kahe aasta jooksul, arvates vastava tööala arvamisest käesoleva seaduse alla. Pärast nimetatud tähtaega võib tööstusamet isikuid, kes vastavad punktides 3, 4 ja 6 ettenähtud nõudeile, õppinud töölisteks registreerida ainult tööstusliku kutseoskuse nõukogu loal“.

§ 10. Õppinud töölise eksami võib öendada:

1) Tööstusõpilane õppeaja möödumisel, kui ta on lõpetanud avaliku või avaliku kooli õigustega tööstusõpilaste kooli või nende aset täitvad kursused.

2) Isik, kes oma tööala on õppinud vastava kutseoskuse nõukogu poolt kutseühingute nimestikku kantud kutseühingute tõendusel. Sel juhul esitatakse ka küsimusi ja ülesandeid tööstusõpilaste kooli õppekava üldises ulatuses.

§ 11 kustutada „esimese“.

§ 12. Tööstusõpilaseks loetakse algkooli kohustuse täitnud isik, kes on astunud õppepingu põhjal tööstuslikku käitisse kutseoskuse õppimiseks käesoleva seaduse alla arvatud tööalal. Kui isikuga, kes töötab käesoleva seaduse alla arvatud tööalal, ei ole sõlmitud kirjalikku õppelepingut ja ta ei ole

vastava tööala meister või õppinud tööline, koheldakse teda võrdset tööstusõpilastega ja kohustatakse käitise haldajat temaga sõlmima õppelepingut käesoleva seaduse korras.

§ 13. Tööstusõpilasi võib pidada käitises, kus on võimalik praktilise kutseoskuse õppimine, kui käitis on küllaldaselt tehnilisel kõrgusel ja kus tegelik tööjuhataja omab inseneri, meistri või õppinud töölise kutse sel tööalal, kus teostub õpilaste õpetamine. Tööstusamet, määrates käitise tehnilist taset, kuulab ära vastava kutse kutseoskuse nõukogu poolt kutseühingute nimestikku kantud kutseühingu arvamise.

§ 13^a. Õppelepingu sõlmimisel õpilane peab ette näitama tõenduse selle kohta, et ta on käinud kutsevaliku nõuandlas. Sellase tunnustusega õppelepingu sõlmimine käitise haldajale ei ole lubatud.

§ 14. Iga tööstusõpilasega sõlmitakse kirjalik õppeleping, mis peab sisaldama järgmist:

P. 5 prooviaja kestuse, mis ei kesta üle ühe kuu.

§ 15. „Tööstusõpilane käib õppelepingu kestuse ajal tööstusõpilaste koolis tööandja kulul. Kooliaeg kuulub tööaja hulka“.

§ 22 algosus:

„Kui õppelepingut ei lõpetata prooviaja kestusel, siis käitise haldaja peab saatma hiljemalt prooviaja lõpule järgneval päeval...“

§ 23. Õpilast ei või rakendada töödele väljaspool õpitavat kutseala ja mis ei vii teda edasi kutseala oskuse õppimisel“.

§ 30. „Ettevõtte“ asemel „käitise“.

§ 31 tüendada II lõikega:

„Kui tööstusõpilane soovib aga minna eksamile enne õppelepingus ettenähtud õppeaja lõppu, ilma et tööstusamet kuulaks ära käitise haldaja või juhataja arvamist, ja ta eksamil ei ilmata vajalist oskust ja hinnatakse nõrgaks, siis jääb eksamitasu tema enese kanda“.

§ 33 p. 6. „ettevõttes“ asemel „kätises“.

§ 33 p. 9 kustutada „korduvalt“.

§ 36 — II lõige:

„Ühe alatise liikme ja asetäitja nimetab Tööhiskoda, teise alatise liikme ja ta asetäitja Kaubandus-tööstus- või Käsitööstuskoda tööstusliku kutseoskuse nõukogu määramisel. Töösõnuse ameti alatised liikmed ja nende asetäitjad peavad olema mõne käesoleva seaduse alla arvatud tööala meistrid, õppinud töölised või eriasjatundjad“.

§ 42 „Ühest Kaubandus-tööstuskoja, ühest Käsitööstuskoja ja kahest Tööhiskoja poolt nimetatud liikmest, kes peavad olema mõne. . .“ jne.

§ 50 „ettevõtte“ asemel „kätise“.

8. peatükk.

Tööinspeksiooni ülesanded.

§ 54¹. Järelevalve käesoleva seaduse täitmise järele on tööinspeksiooni ülesanne.

Kriminaalseadustikku täiendatakse ja panakse kehtima § 352²⁻³ järgmises redaktsioonis.

§ 352². Kätise haldajat, kes on süüdi selles, et ta pidas Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse alla arvatud tööalal isikut, kes ei olnud meister, õppinud tööline või tööstusõpilane, või pidas tööstusõpilasi üle seatud määra, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 352³. Kätise haldajat, kes on süüdi selles, et ta ei tasunud õppinud tööliste eksamimaksu, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

Seda karistust ei kohaldata juhul, kui isik, kes soovis minna õppinud tööliste eksamile, seda tegi enne õppeaja lõppu ilma kätise haldaja seisukohta ära kuulamata töösõnuse ameti poolt.

§ 352⁴. Kätise haldaja, kes on süüdi selles, et ta sõlmis õppelepingu isikuga, kel ei olnud ette näidata kutsevaliku nõuandla tõendust selle kohta, et ta on käinud kutsevaliku nõuandlas, või ei esitanud seda töösõnuse ametile hiljemalt prooviajale järgneval päeval, või ei teatanud töösõnuse ametile muutusest õppelepingus või selle lõppemisest, või pidas õpilast Meistrite, õppinud tööliste või tööstusõpilaste seaduse alla arvatud tööalal üle kahe nädala, sõlmimata kirjalikku õppelepingut, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 352⁵. Kätise haldaja, kes on süüdi selles, et ta ei võimaldanud tööstusõpilasel käia töö ajast ja tööandja kuhl tööstusõpilaste koolis, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 352⁶. Kätise haldajat, kes on süüdi selles, et ta sõlmis tööstusõpilasega õppelepingu seatud eeskirjade vastaselt, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 352⁷. Kätise haldajat, kes on süüdi selles, et ta rikkis seatud eeskirju, mis on antud tööstusõpilaste kaitseks, karistatakse — arestiga mitte üle ühe kuu.

§ 352⁸. Kätise haldajat, kes on süüdi selles, et ta ei annud tööstusõpilasele pärast õppelepingu sõlmimist testaatramatut või ei pidanud seda seatud korras, karistatakse — arestiga mitte üle kahe nädala.

Majanduslik ringvaade

Elumaksumuse tõus. Kuna tööliste hulgas on suur huvi elumaksumuse arvude vastu, hakkame järjekindlalt tooma sellekohaseid ametlikke andmeid.

Alljärgnevad arvud märgivad elumaksumuse tõusu viimase kahe aasta jooksul.

(1913=100)	1935. a. jaanuari indeksarvud	1937. a. jaanuari indeksarvud	tõus + langus —
Üldindeks	86	104	+20,9
Toitlus	74	97	+31,1
Korter	112	125	+11,6
Küte ja valgustus	56	76	+35,7
Riietus	129	135	+ 4,7
Puhastus	86	85	- 1,2
Reisid, liiklemine, post	79	79	0
Haridus	94	94	0
Lõbustus	158	159	+ 0,6
Muud kulud	95	103	+ 8,4

Nagu töölised oma taskust tunnevad, on tegelik tõus kindlasti suurem kui 20,9%. Viga

on vististi selles, et kulud, nagu puhastus, reisid, haridus (ajalehed), lõbustus (kino) arvestatakse umbes 1/3-na tööliste üldkuludest, ja nende tarvete rahuldamine pole kallinenud. Tegelikult on nende tarvete osatähtsus väiksem ja nimelt seda väiksem, mida madalam on palk. Kuna kallinenud on peamiselt toitlus ja küte, tabab elumaksumuse tõus eriti valusalt neid, kes on kõige vaesemad ja kelle kuludes pole ajalehtedel ega kinol kuigi tähtsat osa.

Tekstiiltöösturid uurivad tööliste palgaolusid. Umbes aasta tagasi on teatavasti alanud tekstiiltöölise organiseerimine oma kutseühingu ümber. See asjaolu avaldas nii sügava mulje tekstiiltööstureile, et nad asusid ka omalt poolt organiseerimisele. Loodi Tekstiiltöösturite ühing, mille peamiseks ülesandeks on tööliste palgatõusu vältimine. Muu seas asus see ühing tööliste madalate palkade põhjuste uurimisele. Et neid palku kuidagi õigustada, on ühing asunud seisukohale, et meil on olukord täpselt nii nagu välismaal, kus tekstiil-

töölise palgatase on üldisest palgatasemest madalam. Sel puhul on huvitav vaadata, kuidas on kujunenud tekstiiltöölise palgatase välismaal ja Eestis:

Tunniteenistus 1934. a.:			
	mehed	naised	koos umb. Ekr.
Ühendriigid, puu- villatööst. liht- töölised	\$ 0.417	0.391	1.50
Rootsi (1933)	Kr. 0.93	0.54	—
Daani	„ 1.30	0.88	—
Eesti	—	—	0.25

Nagu nendest arvudest nähtub, on mujal tekstiiltöölise palgad 3—6 korda kõrgemad, võrreldes Eesti palkadega. Kas Tekstiiltöösturite ühing ei katsuks selgitada selle vahe põhjusi?

Tõsi küll, üldine palgatase neis maades on veelgi kõrgem. Kuid tõsi on ka see, et madalad palgad tekstiiltööstuses mõjuvad allakiskuvalt meie üldisele palgatasemele.

Pole kahtlust ka selles, et meie tööstuse kandejõud pole nii vilets, nagu palgavahest võib paista. Meie tekstiiltööstuse olukord on tõllikaitse ja omavahel kokkulepitud hindade tõttu liigagi hea. Madalate palkade põhjuseks on tööliste puudulik organiseerimine. Kui see paraneb, tõusevad kindlasti ka palgad.

Uute ettevõtete asutamise keeld. Möödunud aastal väljaantud tööstusseaduse põhjal on riigivõim võtnud endale õiguse keeldu uute tööstuste asutamist teatud tööaladel. Sellega on loodud uus liik riigisoodustusi, kuna olemasolevad ettevõtted on sellase keeluga soomustatud võimalike võistlejate vastu. Juba siis, kui seadus oli arutusel, juhtis tööliste poolt tähelepanu sellele, et sellaste suurte soodustuste puhul peab riigivõimul olema täpne ülevaade tööstuste olukorra kohta, et soodustusi antaks ainult tõsise rahvamajandusliku vajaduse korral. Muidugi ei ole soovitatav, kui ettevõtteid on liiga palju ja nad jäävad pankrotti, veel vähem on aga soovitatav see, kui töösturid, vabanedes võistlejast, kruvivad hinnad üles. Riigivõim peab siis väga täpselt ja valjult kontrollima vastavate ettevõtete tegevust. Selleks on hädavajaline riigiasutuste võimupiiride laiendamise ettevõtjate „ärisaladuste“ suhtes. Seda võimupiiride laiendamist pole aga sündinud ja kutseühingute poolt esitatud tööstuskontrolli eelnõu liikati tagasi. Tuleb nüüd ära oodata, kuipalju selgust toovad asjasse uurimiskomisjonid, mis moodustatakse seaduse teostamiseks. Seaduses on nimelt ette nähtud, et keeld pannakse kehtima esialgu üheks aastaks; vahepeal uuritakse olukorda ja kui leitakse, et keeld oli põhjendatud, siis seda pikendatakse.

Vastav komisjon on moodustamisel klaasitööstuse alal. Sellest on kutsutud osa võtma ka Tööliskoja esindaja.

Põllumajanduse ostuvõime on kriisieelsest kõrgem. Nagu kirjutavad „Majandusteated“ nr. 9, on põllumajanduse ostuvõime 1936./1937. a. 3% kõrgem kui 1929./1930. a. Kriisieelne tase on sellega ületatud. Väiksemas ulatuses paraneb n.-n. „maatulundustulu“, s. o. taluperemehe tulu, ja nimelt põllutöölise palkade tõusu tõttu. Muidugi on see palkade tõus kõigiti loomulik ja terve nähtus, sest põllumajanduse ostuvõime paranemine ei tohi minna ainult taluperemeeste kaudu, vaid selle kaudu peab paranema kõigi põllumajanduses töötajate, ka põllutöölise, olukord.

Tööstustöölisele, kes praegu kannatavad elukalliduse, s. o. palga ostuvõime vähenemise all, on olukord põllumajanduses heaks näiteks selle kohta, kui suured tulemused ostuvõime suhtes võivad olla vastavalt rakendatud majanduspoliitikal.

„Töölise puuduse“ selgitamine. Poola tööliste sissetoomise kavatsus tõstis esiplaanile meie tööturu korralduse küsimusi, eriti põllumajanduses. Seoses sellega täiendatakse vastava küsimustikuga üleriiklikku majandusloendust, mis on praegu ettevalmistusel. Nimelt kavatsetakse pöörduda nende taluomanike poole, kes tarvitavad rokem palgalist jõudu, et nad vastaksid, kas neil on 1. juuliks s. a. vajadus töölisti juure palgata.

Muidugi ei too see uurimus asjasse mingit selgust. Kui mõnel peremehel on töölistest puudus, võib sel olla mitmesuguseid põhjusi, nagu madal palk, halb kohtlemine, viletsad korteriolud. Kui palju on töö soovijaid ja kui suured on tööjõu tegurid põllumajanduses, selle kohta ei anna sellased küsimustikud mingit vastust.

küsimustik tööturu olukorrast, millega asuti andmete kogumisele tööjõu pakkumise ja rakenduse kohta. Nimetatud ankeetleht sisaldab 1) küsimusi käitise praegusest olukorrast, nimelt tööliste arvu, palgaolude, teenistuse, töökoormatuse ja sotsiaalseaduste täitmise kohta, samuti ka käitise korterite, tervishoiu tingimuste ja rahuldamatate töösoovijate kohta, 2) küsimusi muudatuste kohta käitise olu-

Ringvaade

Ülevaade Tööliskoja tegevusest

Koja juhatuses koosolekud

Veebruarikuus koja juhatus pidas kolm koosolekut, kus oli arutusel 38 küsimust seoses koja kokkukutsutava üldkoosolekuga ja koja sotsiaalpoliitilise tegevusega.

Koja sotsiaalpoliitiline tegevus.

Küsimustik tööturu olukorrast. Veebruari lõpul saadeti käitistesse laiaili

korras alates 1930. aastast ja nimelt muutuste kohta tööliste arvus, tehnilises edus, töökoormatuses ja palkades ning lõppeks 3) küsimusi muudatuste kohta käitises olukorras, alates 1. oktoobrist 1936. a. ja nimelt juuretulnud, vallandatud ja lahkunud tööliste kohta. Väljasaadetud 200 ankeetlehest on seni juba üle saja tagasi tulnud ja annavad väärtusliku pildi tööliste olukorrast. Seni tööliste olukorrast kogutud andmed olid äärmiselt ühekülgsed ja sisaldasid eeskätt tööandjate poolt antud andmeid. Poola tööliste sissetoomise küsimusega ühenduses selgus, et need andmed tööturu olukorra kohta on hoopis erinevad tööliste kogemustest ja tähelepanekuist. Siin osutus paratamatuks andmete kogumine vahetult tööliste käest. Praegu on kogutud andmed läbitöötamisel ja tulevad edaspidi „Tööiskoja Teataja“ veergudel käsitlemisele.

Ei saa jätta märkimata, et rida tööandjaid on töölisnõukogudele saadetud küsimuslehed jätnud õigeile adreessaatidele — töölisnõukogudele või töölisvanemaile — kätte andmata, need ise täitnud ja kojale tagasi saatnud.

Sotsiaalstatistika korraldamine.

2. märtsil s. a. Töölistkoda pöördus Riigi Statistika Keskbüroo poole sotsiaalstatistika korraldamiseks. Töölistkoda vajab nimelt oma seisukohavõtude puhul majandus- ja sotsiaalpoliitilises küsimuses kuj ka põhjalikumate uurimistööde korraldamiseks täielisemat ja täpsemat statistilist materjali kui see seni on saadaval.

Eriti oleks aga vajaline järgmiste küsimuste lahendamine:

1. Tööturu statistikas arvestatakse ainuüksi tööloolijate ja tööbörsidel registreeritute arvu, kuna puudub ülevaade selle kohta, kui võrd vastab inimeste töölerakendus nende võimetele ja oskustele. Tööturu olukorra selgitamise huvides ei tohiks olla takistusi registreerimisel. Teiste maade eeskujul tuleks arvestada tööpuudust kutseala järgi ning tööjõupakkumiste registreerimiseks tööbörsidel peaksid puuduma takistused.

Korteriolude uurimist ei teostata üleriiklikus ulatuses ega arvestata seejuures tervishoidlikke momente, nagu õhumahtu, akende valguspinda jne.

Tööliste aastateenistust arvestatakse katkestamata töö eeldusel ja ühekordsete läbilõigete põhjal, arvestamata seda keskmise päevateenistuse alusel ja mitte arvesse võttes haiguse, töötaolu jne. aega.

Olulise korrektiivi tunniteenistuse keskmistele pakuksid andmed tööaja seaduse rikkumiste kohta, milliseid andmeid saaks koguda kutseühingute kaasabil. Selgitamist vajavad ka küsimused, miks lähevad statistilised andmed tööliste päeva- ja kuuteenistuse kohta nii kaugele lahku tööliste tegelikust teenistusest.

Oleks ka vajaline, et Riigi Statistika Keskbüroo koostaks kokkuvõtteid avastatud töökaitseseaduste rikkumiste kohta.

Riigi Statistika Keskbüroo teatas, et ta on täiesti teadlik puudustest sotsiaalstatistika

alal ja on välja töötanud ka vastava kava puuduste kõrvaldamiseks, selle teostamine on aga viibinud vastavate krediitide puudumise tõttu.

Tulumaksuvaba tulu tõstmine.

Järjest suurenev elukallidus on viinud alla rahva ostujõu: eriti on vähenenud töölistkonna reaalteenistus. Nende asjaolude silmaspidamiseks tulumaksuvabade tulude ülemäärade arvestamiseks koda esitas majandusministrile vastava märgukirja, pannes ette tõsta lünaades tulumaksuvaba summat abielulistel kr. 1200-ni ja vallalistel kr. 900-ni, maal elavate kodanike tulumaksuvaba summat tõsta abielulistel kr. 900-ni ja vallalistel kr. 600-ni. Tulumaksuvaba summa tõstmine on tarvilik ka selle tõttu, et senised elatismiinimumi määrad on arvestatud liialt madalaks.

Palgalise puhkeaja küsimusi.

Palgalise puhkeaja seaduse uue eelnõu kohta on töölistkonnas märgata elavat huvi. Kuna koda pole seni suutnud vastata arvukatele tööliste keskelt selles küsimuses tulnud järelepärimistele, pöörduti vastava märgukirjaga sotsiaalministri poole, et mõjutada selle eelnõu edaspidist saatust kiire kehtimapaneku suunas. Palgalise puhkeaja seaduse kehtimapanek on muutumas akuutseks eriti selle tõttu, et mitmes käitises on juba alanud puhkuseandmise hooaeg ja töölistkond on kindlasti arvestanud seda, et käesoleval aastal saab palgalist puhkust juba uue seaduse alusel.

Kutseühingute keskorganisatsiooni tegevuse normaliseerimine.

Arvukail töölisvanemate koosolekuil on üles tõstetud küsimus kutseühingute keskliidu normaalse tegevemise jaluleseadmises ja tehtud ülesandeks Töölistkajale astuda sellekohaseid samme. Töölistkaja juhatus, küsimust kaalunud, leidis, et tööliste sellekohased soovid on põhjendatud, ja esitas sotsiaalministrile vastavasisulise märgukirja, milles on toonitatud järgmist:

Teatavasti ei kanna praegu kutseühingute keskorganisatsiooni etteotsa seatud isikud vastutust liikmeskonna ees põhikirja korras ega ka neid määratud asutuste ees riigiteenistuse korras. Kuna see olukord on mõeldud algusest peale ajutisena, oleks nüüd, ligemale poole aasta möödumisel, hädasti vajaline selle olukorra lõpetamine demokraatliku vabaorganisatsiooni põhimõtete kohaselt, eeskätt Eesti Töölistühingute Keskliidu kongressi kokkukutsumise võimaldamine põhikirjas ettenähtud ajal põhikirjakohaste valimiste ettevõtmiseks.

Eelmiste küsimuste selgitamiseks käisid sotsiaalministri jutul koja esimees J. Kurvits ja peasekretär J. Rebane.

Haigete transpordi olude parandamine.

Möödunud aasta novembris koda esitas teedeministrile märgukirja haigete transpordi olude parandamiseks raudteil. Kuna seni sellele märgukirjale pole saabunud vastust, käisid koja abiesimees F. Kauks ja peasekre-

tär I. Rebane teedeministri jutul ja andsid üle vastavasisulise märgukirja.

Märgukirjas konstateeritakse, et kaevanduste piirkonnas juhtub sageli õnnetusi töölistega, kes tavaliselt saadetakse Tartu ravimisele. Haigete transport nii siin kui ka tihti teiselgi saab toimuda ainult raudteel. Erilisi raskusi sünnitab aga haigete paigutamine vaguneisse, sest kandraamidil olevate haigete toimetamine vaguneisse läbi kitsaste vagunite ja läbistades rohkeid käänakuid osutub täiesti võimatuks. Selleks, et haigeid üldse oleks võimalik paigutada vagunisse, tuleb nad maha võtta kandraamilt, linasse või riidesse mähkida ja siis vagunisse lohistada. Olukord oleks kergesti ja väheste kuludega lahendatav, kui ehitataks vagunite esikülgedele erilised uksed, mis tavaliselt hoitaks lukus, haigete vedamise puhul aga avataks. Seesuguseid vaguneid ei tarvitseks olla kuigi palju, üks aga peaks liikuma Kohtla-Tapa-Tartu liinil.

Minister tähendas, et küsimus on vaevalt sel kujul lahendatav, kuna seesugused vagunid polevat reisijate veo ja raudteede majandusliku tasuvuse seisukohalt mitte otstarbekad, mõeldavam oleks aga pagasivaguneisse vastavate köetavate ruumide sisseseadmine.

Kodutööliste olukord.

Kodutööliste õigusliku olukorra parandamiseks Töölisnõukoda esitas veebruari lõpul sotsiaalministrile vastavasisulise märgukirja, eriti toonitades vajadust kodutööliste töösuhte õiguslikuks normimiseks. Nüüd ongi, nagu teisel lähemalt käsiteldud, küsimus sotsiaalministeeriumis võetud lahendamisele ja vastavad kavad väljatöötamisel.

Kutsevaliku nõuande korraldus.

Koja juhatuse vastava otsuse kohaselt koja ametkond on asunud kutsevaliku nõuande põhialuste väljatöötamisele, pidades siin eriti silmas tööstusõpilaste juhtimist vastavalt tööturule vajalikele tööaladele, kus tööjõu vajadus osutub suuremaks.

Koja üldkoosolek.

Tööliskoja üldkoosolek toimub 14. märtsil s. a. koja ruumes järgmise päevakorraga:

1. Ülevaade koja senisest tegevusest — aruandja koja esimees J. Kurvits.
2. Eesti tööõiguse arengusuundi — referent peasekretär I. Rebane.
3. Tööturu korraldamise küsimusi — referent nõunik A. Rennings.
4. Koja 1937./38. a. tegevuskava vastuvõtmine.
5. Koja 1937./38. a. eelarve vastuvõtmine.
6. Koosolekul algatatud küsimusi.

Koja juhatuse poolt esitatav tegevuskava ettepanek on avaldatud käesolevas numbris teisel, eelarve on koostatud tasakaalus Kr. 24.000.—.

Koja toimkondade tegevusest.

Ühistegevuse toimikond.

Ühistegevuse toimikonna esimeheks valiti A. Kiisel, asemikuks A. Kaasik ja sekretäriks P. Pihlak. Toimikond võttis vastu töö-

liste ühistegevusliku töö kava. Tööliste keskel tehtava ühistegelise töö sihiks on töölisnõukonna organiseerimine praegu tegutsevate tarvitajate ühingute ümber kui ka uute ühingute asutamise kohtadel, kus need puuduvad või kus liikmete juuretulek on raskendatud. Ametissepalgatava ühistegevusinstruktori ülesandeks on koostöö ühistegevustoimkonnaga:

- 1) isikliku selgitustöö korraldamine, selleks usaldusmeeste võrgu loomine ja juhtimine;
- 2) ühistegeliste õpperingide ellukutsumine ja korraldamine;
- 3) kõnekoosolekute korraldamine: Töölisnõukoda poolt korraldatavatel koosolekudel esinemine;
- 4) ühistegeliste küsimuste selgitamine töölisajakirjanduses, tarbe korral kaastöö ühistegelises ajakirjanduses, tarviliste käsiraamatute koostamine.

Töölisnõukoda eeldab, et selle aktsiooni kordamineks on tarviline ühistegeliste keskasutuste koostöö ja nimelt järgmisel kujul:

- 1) Töölisnõukodale toetuse määramine ühistegelise selgitustöö kulude katteks;
- 2) vajalike trükingute kirjastamine;
- 3) ühingute kaudu maksuta ruumide kindlustamine kõnekoosolekute pidamiseks;
- 4) koja instruktori ja usaldusmeeste vastava kirjandusega varustamine;
- 5) alaline kontakt ühistegevuse toimkonnaga ja instruktoriga selgitustöö praktilisel korraldamisel.

Tööliste haridustöö asjus

on lisaks kontakti astunud veel Kodumajanduskojaga kodumajandusliku töö korraldamiseks tööliste keskel.

Juriidiline büroo

Tallinnas on veebruarikuu jooksul annud nõu 62 korral. Praegu on käsil nõuandepunktide loomine ka Tartus, Narvas ja Pärnus.

Koja kontakt valijatega.

Töölisvanemate ja valijasmeeste ühised koosolekud.

Tallinnas toimus Tööliskoja korraldusel järjekordne Tallinna töölisvanemate ja koja valijasmeeste koosolek neljapäeval, 25. veebruaril, Töölisnõukoda saalis. Koosolekust võttis osa ligi 150 töölisvanemat ja valijasmeest.

Tööliskoja esimees J. Kurvits esines aruandega koja tegevusest. Kiideti heaks koja sammutud palgalise puhkeaja seaduse muutmise kiirustamisel, kuna puhkeaja andmine on mõnes käitises juba alanud ja töölistele oleks suureks pettumuseks, kui lubatud puhkeaja pikenedamine jääks tänava ära. Samuti leiti, et on vajaline Töölisühingute Kesklüüdi kongressi kokkukutsumine praeguse olukorra lõpetamiseks ja põhikirjakohase juhatuse valimiseks, ja kiideti heaks koja vastavad sammud.

Riigi majandusnõukogu liige Petrov kõneles lähemalt Poola tööliste sissetoomise küsimusest.

Koja nõunik Rennings selgitas tööliste ühistegeliku organiseerimise vajadust.

Seniste suuliste aruannete asemel asub koda koguma töölisanemait aruandeid kirjalikult. Praegu teostatakse üleriiklikus ulatuses töölisanemate hulgas laiem ankeet tööturu olukorra kohta.

Koja sekretär Rebane refereeris tööliste töölepingu seadusest, märkides selle paremsi ja puudusi senise olukorraga võrreldes. Läbi-rääkimistel toodi esile rida arusaamatusi seaduse rakendamisel.

L. Johnson refereeris sotsiaalkindlustuse küsimusest. Sõnavõtjad mõistsid hukka Arstide Koja ja Rahuteadlaste Koja seisukohad haiguskindlustuse eelnõu suhtes. Märgiti, et haigekassade haiglale sulgemine ei ole läbiviidav, kuna haiglaid on niigi vähe tarvidusega võrreldes. Avaldati imestust, miks tahetakse kärpida tööliste omavalitsust haigekassades.

Algatatud küsimuste all arvati, et riiklike pühade tasu peab olema seaduseandlikult kindlustatud kõigile töölistele. Soovitati, et kompvekitoöstus võetaks tööoskuse kaitse alla. Võeti sõna ka tööliskorterite küsimuse kohta. Leiti, et korterihäda üheks põhjuseks on ebaloomulikult madalad palgad.

Tartus oli korraldatud töölisanemate, valijameeste ja kutseühingute tegelaste ühine koosolek 11. veebruaril s. a. Filosoofi t. 11. Tööliskoja tegevusest andis aru J. Kurvits, kuna O. Koplus kõneles töölisesindaja ülesandest Rahvuskogus.

Läbirääkimistel võeti vastu rida soovivaal-dusi.

1) Asuti teravalt eitavale seisukohale Poo-la tööliste sissetoomise küsimuses,

2) nõuti kodutööliste suhtes sotsiaalkindlustuse eeskirjade kehtimapanekut,

3) leiti, et Tööliskoja moodustamise aluseid tuleks avardada selles mõttes, et kõik kehalist tööd tegijad töölised, eriti aga ka kodutöölised, kuuluksid Tööliskoja alla. Ei ole õige osa tööliste viimine Käsitööstuskoja alla.

Koosolekust võttis osa ligi 70 inimest.

Narvas peeti samasisuline koosolek 14. veebruaril, kus ka kõnelesid J. Kurvits ja O. Koplus.

Tööliskoja esindajad koosolekuil.

Koja peasekretär I. Rebane kõneles 26. veebruaril Jägala puupapivabriku tööliste üldkogu koosolekul Jägalas tööliste töölepingu seadusest ja Tööliskoja tegevusest. 27. veebruaril peasekretär kõneles a.-s. Rottermanni tööliste üldkogu koosolekul Tööliskoja tegevusest ja ülesannetest, 28. veebruaril raudtee- ja ehituste päevatööliste kutseühingu peakoosolekul Tööliskoja tegevusest ja Tööliste töölepingu seadusest. Nimetatud koosolekul võeti vastu rida ettepanekuid raudtee päevatööliste õigusliku ja majandusliku olukorra parandamiseks, eriti aga avaldati soovi tõusnud elukalliduse tõttu palkade tõstmiseks. 5. märtsil peasekretär kõneles riigi tööstus-õpilaste kooli vilistlaskogu koosolekul töökaitse seadusest. Koja nõunik A. Renning kõneles 25. veebruaril Siegeli käitise tööliste üldkoosolekul Tööliste töölepingu seadusest ja

8. märtsil politseihoone ehitustööliste tööliskoogu ülesandest ja valimise korrrast. Abiesimees F. Kauks kõneles 25. veebruaril s. a. Küttejõu tööliste üldkoosolekul Tööliskoja tegevusest, välistööliste küsimusest ja haiguskindlustusest. 21. veebruaril kõneles koja liige A. Saul Valga raudteelaste koosolekul pensioni ja töölepingu seadusest ning Tööliskoja tegevusest. 7. märtsil s. a. kõneles koja liige A. Sillaots kaevandustööliste ühingu Kukruse osakonna koosolekul Tööliskojast, selle tegevusest ja ülesandest.

Tööliskoja esindajad.

Eesti Panga nõukogu liikmete kandidaatideks Tööliskoda seadis üles K. Virma asemele adv. Richard Käspéri ja Aleksander Kulleri Sindist. Eesti Panga täiskogu koosolekul 8. märtsil s. a. valiti tööliste esindajama Eesti Panga nõukokku A. Kuller ja ta asemikuks R. Käspér.

Majandusministeeriumi juures asuvasse klaasitööstuse uurimise komisjoni Tööliskoja juhatus määras esindajaks A. Petrovi.

Välismaalt

Tööstustööliste minimaalvanuse tõstmine. 1919. a. oli loodud rahvusvaheline konvent-sioon vanuse kohta, millest allapoole tööstuslik töö ei tohi olla lubatav. Sellaseks vanusemääraks oli võetud 14 aastat. Järgmise Rahvusvahelise Töökongressi päevakorda on võetud selle vanusemäär tõstmine 15 aastani.

Vanaduse ja invaliiduse vastu kindlustamine Soomes on võetud parlamendi praeguse istungjärgu päevakorda.

Emade abistamine Soomes. Soome valitsus esitas parlamendile seaduseelnõu, millega on igale emale, kelle aastasisetulek (koos mhega) ei ületa 6.000 marka (suurema elukalliduse rajaanis 8.000), kindlustatud sünnituse puhul toetus 250 marga suuruses; kui ema on ise palgaline ja peab jääma teatud aja jooksul pärast sünnitust töölt ära, suurendatakse ta toetust 200 marga võrra.

Tööpuuduse kassad Soomes. Soome kutseühingute juures on olemas kassad, mis annavad oma liikmeile toetusi tööpuuduse puhul. Majanduskriisi ajal tekkis vajadus riiklike laenude järele puudujääkide katteks. 1934. a. anti välja seadus, mis nõudis tööpuuduse kassade lahutamist teistest kutseühingute kassadest. Kuna iseseisvate tööpuuduse kassade ülalpidamine muutus neile liiga kalliks, võttis riik 20. dets. 1936. a. seaduse põhjal osa kassade administratiivkulidist enda peale. Ühtlasi antakse tööpuuduse kassadele uus riiklik laen.

Tööpuuduse kassad Rootsis on ehitatud nagu Soomeski kutseühingute alusel; osa toetusest on riik võtnud enda peale ja Rootsi tööbüroo uue ettepaneku kohaselt tahetakse riiklike kohustusi veelgi tõsta. Töötule maksetakse toetus kuni 120 päeva aastas; päevade arvu kavatsetakse tõsta 156. Koo tööpuuduse kassadega arendatakse ka töövahetalituse büroode tegevust.

Teatavasti Rootsi majandus on praegu väga heas seisukorras. Kuid tööpuuduse küsimus on sealgi väga tõsine. See näitab, kui suure ettevaatusega tuleb võtta juttu, nagu viiks majandus tõus tööliste puudusele. Tööpuudus ei kao kunagi, see ainult väheneb, ja on seda

valusam, mida puudulikum on töötute abistamine.

Tööpuudus majandusliku õitsengu ajal — see küsimus on võetud Sotsiaalse Arengu Rahvusvahelise Ühingu 1937. a. töökavva. Teiseks küsimuseks on rahva toitlustamine. A. R.

Uusi sotsiaalseadusi

Pühade ja puhkepäevade seaduse

muutmise asjus oli sotsiaalministeeriumis korraldatud vastav nõupidamine. Muutmise ettepanek on saanud algatuse kinoomanikelt, kes soovivad, kuna see seni oli keeldud, kinoetenduste lubamist real pühadel, oma sissetulekute suurendamise huvides. Ühenduses sellega tõusis üles ka pühade vähendamise küsimus, mida soovivad tööandjad.

Tööliste seisukoht pühade ja puhkepäevade seaduse muutmise asjus, seda toonitas ka Tööliskoja esindaja nimetatud nõupidamisel, on eitav. Esiteks ei ole soovitav pühade arvu vähendamine, kuna palgaline puhkus meil on niigi liiga lühike, küll oleks aga vajaline tööliste pühade eest tasumine, nagu seda aasta vahetusel tehti riigitöölisele. Eriti on vastuvõtmatu võidupüha ja jaanipäeva ühendamine, sest sageli antakse tööliste palgalist puhkust vahetult pärast jaanipäeva, mille tagajärjel puhkeae tegelikult kahe püha arvel pikeneb. Teiseks ei ole soovitav ka mitte kino- ja teatrittekannete lubamine suurtel pühadel kinode ja teatriite teenijaile pühadepuhkuse kindlustamiseks.

Kodutöölise kaitse seaduse

vajaduse küsimus on praegu sotsiaalministeeriumis selgitamisel. Nüüd on selles asjas küsitud ka Tööliskoja arvamist. Eriti soovib

sotsiaalministeerium selgust järgmises küsimusis: kas on vajaline kodutöölise suhtes panna kehtima minimaalpalgu? Kas on vajaline eriline kaitse seadus, sundusega tööandjatele tööliste ja tööde hinnakirjade väljapanemise kohta, palgaraamatute pidamise kohta? Kas on vajaline kodutööstuses lastetöö ja tööaja kaitse ning palgalise puhkuse laiendamine kodutöölisele?

Tööliskoda küsimuse selgitamisel astub kontakti vastavate kutseühingutega.

Palgalise puhkeaja seadus,

mille uue eelnõu kohta ka Tööliskoda avaldas oma arvamist, jääb arvatavasti, vastupidiselt Tööliskoja soovile, seitsmepäevase palgalise puhkeaja juure.

Kelnerite palgaraamatu määrus,

mille andmiseks Tööliskoda astus samme, on saamas teoks Tööliskoja poolt soovitatud aluseil. Uus määrus annab kelneritele kindlustuse palga kättesaamiseks ja kindlustab palgaraamatute sisseeadmise. Arvete tasumata jätmise eest ei saaks edaspidiselt enam kelnerid teha vastutavaiks.

Kutseühingute seadus

on sotsiaalministeeriumis väljatöötamisel ja saadetakse arvatavasti pea vastavatele asutustele seisukoha võtmiseks.

Käitiste elu

Tallinn

A.-s. Franz Krulli töölise üldkoosolek.

8. veebr. kell 15 peeti a.-s. Franz Krulli töölise üldkoosolek, millest võttis osa 366 töölise.

Koosolekul asuti järgmistele seisukohtadele:

1) Kuna töölised ei ole rahul palgaraamatute sissekannetega ja arvati, et selles küsimuses käitise juhatusel rahulikult teel kokkuleppele ei jõuta, siis otsustas üldkoosolek anda tööliskogule volitused nõudmist mitterahuldamise korral kuulutada välja töötüli seaduses ettenähtud korras. Mainitud küsimus otsustati ühel häälel.

2) Otsustati praeguse elukalliduse tõusu tõttu nõuda töötasu 10-protsendilist suurendamist. Ka selle nõudmise mitterahuldamise korral otsustati minna töötüli väljakuulutamiseni.

3) Välistöölise sissetoomise küsimuses asus üldkoosolek eitavale seisukohale ja kiitis selles asjas heaks Tööliskoja ja E. T. Keskliidu senised seisukohad.

Pealeselle vahetati mõtteid koosolekul tekkinud küsimuste all.

Koosolek lõppes kell 16.45.

Balti Puuvillavabriku

käitises käitise juhatus soovib asuda töölise palgade kärpimisele tööalade järgi. Ühele osale töolistest teatati, et nende „kõrged“ palgad (kuni 3 kr.) olevat „liiga kõrged“, ja see olevat ülekohus teiste töölise suhtes. Aratav imestust arusaamine, et madalamad palgad on vähem ülekohused, kuigi direktorite palgad on kuni paari tuhande kroonised.

Tööliskogu tegi ettepaneku, kõigil töölistel palku kõrgendada, mitte kärpida, ühtlasi avaldades lootust, et palgade allasurumist käitise juhatus, kui majanduslikult tugevam pool, survega teostama ei hakka.

Veebruarikuu teisel poolel riputati käitises üles kuulutused, milles teatatakse, et tööli-

sed, kes „ei oska“ rõngasketruse masinail töötada, vallandatakse töö vähesuse tõttu, mille tõttu võidakse isegi vallandada aastaid töötanud töölisi „töö mitte mõistmise“ pärast. Töölised nõuavad endile tugevamat kaitset tööandja kui majanduslikult tugevama poole vastu.

Edasi käitise tööliste poolt on tulnud kuuldavale järjest pahameeleavaldusi käitise poolt antava arstiabi suhtes.

Eriti ollakse rahuldamatud käitise tööliste arsti tegevusega ja tema diagnoosidega ning soovitakse asendamist uuega. Samuti on tööliste usaldamatus käitise ambulantsi juures asuvas apteegist antavate rohude suhtes.

Ülaltoodust võib järeldada, et kui kehtima panna uus haiguskindlustuse seadus, tööandjate osavõtuga, siis võib asi veelgi halveneda ja pahameel palju kasvada, kuna seni on haigekassades tööliste omavalitsus küllalt hästi suutnud, ja suudab edaspidigi, tegutseda.

Vavo.

Tallinna siiditööstus

asub Volta t. nr. 3. Käitis on töötanud vaevalt kaks aastat. Tööliste arv on selle aja jooksul tõusnud 12-lt 39-ni. Praegu töötatakse kahes vahetuses. Valmistatakse peamiselt siidriiet. Töötasu maksetakse tükitöö alusel. Tagatud on 25 snt. tunnis. Keskmise kuuteenistus tõuseb 60 kroonile. Veebruari algul valiti käitises töölisvanem. See valimine oli käitises esmakordne.

Riidevärvimistööstus A.-S. Union.

A.-S. Unionis teenib umbes 25 töolist. Käitises puudub ventilatsioon ja jalanõud, nimelt puukingad, mis takistaksid jalgade haudumist. Suuremal osal töölistel on selle tõttu endil muretsed puukingad. Tööandjale on töökaitseinspektori poolt tehtud ülesandeks muretseda kõigile töölistele puukingad ja sisse seada ventilatsioon. See nõue jäi aga, kahjuks, täitmata, sest kui inspektor teiskordselt tuli revideerima, saadeti need tööliised, kel kingi ei olnud, värvikojast välja.

Palgad on madalad. Naised teenivad 120 senti päevas, mehed 120—180 senti päevas. Mõned vanemad tööliised saavad ka lisapremiat. Nendele töölistele ületundide tasumise alal on aga raskusi. Töölepaljakajaks ja ühtlasi osanikuks ning juhataja abiks on tšehh, kes püüab takistada tööliste organiseerimist ja töölisvanema valimist.

P.

A.-S. Kilgase

töölisnõukogu valimised toimusid 3. märtsil s. a. Valida tuli 5 töölisnõukogu liiget. Valituks osutusid Vaader, Aliide, Ostra-Järv, Aurora ja Ausmees, Anette, kuna järelevalimistele tulevad Hein, Aleksander, ja Kaasik, Kirill. Kandidaatidena tulevad järelevalimistele Parve, August ja Mäntak, Linda.

Trammi sõiduhinna alandamist

soovivad Tallinna tööliised tööle sõites ja töölt tülles. Vastavate esitustega on pöördutud Tööliiskoja poole.

Põhja Paberi- ja Puupapivabriku

tööliste üldkoosolek 13. veebruaril asus palgastõstmise kõrvale eitavale seisukohale Poola tööliste sissetoomise asjus ja nõuab invaliidisuse ja vanaduse vastu kindlustamise seaduse kehtimapanemist ja linna kogukonnamaksu seaduse muutmist nõnda, et töölisnaised, kes on tulmaksuvabad, ei käiks isikumaksu alla.

Omapärane palgavõitlus Lorupi klaasivabrikus.

3. märtsil J. Lorupi klaasivabrik jäi seisma.

Lorupi klaasivabriku palgatüli on omapärane selle poolest, et klaasipuhujad celistasid töötüli algatamata töölt lahkuda, üteldes viimse meheni oma töökohad üles. Neid asendada uute töölistega vabrikul ei olnud võimalik, kuna väljõppinud oskustöölisi klaasipuhumise alal meil vajalisel arvul ei ole. Nii ei jäänud vabriku juhatusel muud üle kui vabrikus töö seisma jätta ja ka ülejäänud personaal vallandada.

Alanud läbirääkimistel saavutati poolte vahel kokkulepe, millega käitis enamikule tööliste nõudmistest vastu tuli.

Tekstiiltööliste koosolekuid.

O.-ü. „Kuduri“ tööliste üldkogu koosolekust 28. veebr. s. a. võttis osa üle 40 töölise. Tähtsaimaks päevakorrapunktiks oli Tekstiiltööliste Ühingu Tallinna osakonna juhatusel poolt väljatöötatud kollektiivlepingu vastuvõtmine, mille eesmärgiks on ühtlustada tükitööliste palgad ja kindlustada praegused tariifid. Päevatööliste palgale nõuti 20% juure. Tööandjale anti aega vastamiseks 8. märtsini. Kui rahuldavat vastust ei anta, alustatakse 10. märtsil tööseisakut.

28. veebr. õhtul oli „Vennad Toferite“ tööliste üldkoosolek, millest osa võttis üle 100 töölise. Kõneldi palgade ühtlustamise vajadusest, mille järele päevatöölised saaksid 25 snt. tunnis, kangrud aga 29 senti tunnis. Ei olnud ka sugugi rahul praegu maksvate tükitööhindade määradega.

Narva

Ei soovita naturaaltasu Narva Linavabrikus.

Pühapäeval, 21. veebr., peeti Narva Linavabriku tööliste üldkoosolek, kus oli kaalumisel küsimus, kas võtta vastu vabriku valituse ettepanek rahalisele palgale ülemineku asjus või jääda senise korra juure, et osa töötasu saadakse naturaas. Tähtsa küsimuse tõttu oli kohal umbes 700 töolist.

Käitise juhatus aruande järgi 1936. a tehti üldiselt 2.720.213 töötundi. Naturaas antud soodustused nõudsid kulu 83.172 kr., mis teeb iga töötunni kohta 3,007 senti. Vabriku valituse paneks naturaalsoodustuste kaotamise kõrvale kõigile töölistele ühtlaselt 3,5 senti tunnis palka juure. Käitise juhatus arvestuse järgi saaksid väljaspool vabrikut elutsevad üksik- ja perekondlikud, keda on umbes 700, rahalisele tasule üle minnes 9 kr. 76 s. aastas rohkem kui seni. Üksik- ja perekondlikud, kes elavad kasarmuis, võivad 8 kr. 5 s. aastas.

Hääletamisel oli 700 töolisest vana korra poolt ainult 7 töolist. Samal koosolekul aval-

dati küll arvamist, et 3,5 sendist on ikka vähe. Elukallidus on viimasel ajal tunduvalt tõusnud, nii et alla 5 sendi ei saaks leppida.

Raudteevalitsuse ehitusameti 3. liini jaoskonna tööliste üldkogu koosolek

peeti 14. veebruaril Narvas. Töölisnõukogu tegevuse kandis ette töölisnõukogu esimees E. Pärle. Tööliste meeleolus võis märgata väikest tõusu hiljutise lasteabiraha ja pühade-toetuse saamise tõttu. Tööliskoja esindajana viibis koosolekul Tööliskoja liige A. Saul, kes esitas aruande Tööliskoja senisest tegevusest ja lähemast töökavast ning peatus pikemalt Tööliskoja seisukohtade juures, mis on avaldatud Töötülide lahendamise seaduse ja Tööliste palgalise puhkeaja seaduse eelnõude suhtes. Kõneleja tutvustas koosolijaid rea ettepanekutega, mis Töölisnõukoda algatab Töölisnõukonna asutuste seaduse muutmiseks ja lubas omalt poolt püüda kaasa aidata raudtee priiveo määruse muutmise algatamiseks. Vastuvõetud resolutsioonides rõhutati tähtsaimana palkade tõstmise vajadust seoses elukalliduse tõusuga ja avaldati nõuet uue Tööliste palgal puhkeaja seaduse kehtimapanekuga kiirustamiseks. Koosolekul valiti valimiskomisjon töölisnõukogu valimiste läbiviimiseks, kuna töölisnõukogu liikmete kandidaadid seatakse üles kirjalikult.

A. S.

Kreenholmi palgatüli lõppes tööliste võiduga.

Kreenholmi vabrikus palgalepingu uuendamisel käitise juhatus ja tööliste vahel tekkinud lahkarvamised on lahenedud nüüd tööliste võiduga. Käitise juhatus tegi töölisnõukogule teatavaks, et uutest palgaraamatutest jäävad välja minimaalpalkade normid, mis olidki peamiseks tüliõunaks. Seni väljaantud palgaraamatuis tehakse selles osas vastav parandus, nii et ei ole enam tarvidust tööliste poolt antud allkirju tühistada, mida töölisel esialgu nõudsid. Teatavasti oli enamus töölisi annud uutele palgaraamatutele allkirjad, ilma et nad oleksid teadnud lepingu sisus teostatud muudatus-test.

Tartu

Tartu Riigiviinatehase töölisel

nurisevad, et naistele ei makseta perekonna-abiraha juhil, kui naine ei ole ainus perekonna ülalpidaja, kuigi mees on erateenistuses.

Tartu linna elektrijaamas

on töölisi 53, umbes pooled nendest on kutsega elektrimontöörid, pooled aga liinitöölised. Töö seisab peajasjaliselt uute liinide ehitamise ja vanade parandamises. Aastavahetusel oli tööliste vallandamise külmade ilmade tõttu, mis tegi osalt võimatuks välistööd. Kõrgeim tunnitasu montööril on 37,5 ja madalaim 20 senti; väljaspool linna piire on tunnihind 5 senti kallim. Palk töölisi ei rahulda, kuna alatiselt tuleb töötada väljas, kus riietus ja jalatsid palju kulu nõuavad. Eriti raske on välistöö kevadeti ja sügiseti.

Valga

Raudteetööliste üldkoosolek Valgas.

21. veebruaril k. a. toimus Valgas „Raudteelaste kodus“ raudteevalitsuse ehitusameti 5. liini jaoskonna tööliste üldkoosolek. Töölisnõukogu viimase aja tegevuse esitas töölisnõukogu liige V. Jõgi. Koosolekul arutati läbi ehitusameti töölisvanemate üleriiklikul koosolekul 17. I s. a. vastuvõetud resolutsioonid. Avaldati pahameelt selle üle, et Valga liipriimmutuse tehases on osal töölistel hiljuti palka kärbitud 5 sendi võrra tunnis, vaatamata sellele, et alles sügisel kõik päevatöölised said 2%-lise palgavähendamise osaliseks tööliste palkadest pensionikapitalimaksu mahaarvamisega. Tööliste töölepingu seaduse ja Riigitööliste pensioniseaduse üle refereeris Töölisnõukoga liige A. Saul. Töölisnõukonnale vastu võtmatuks loeti eriti Tööl. töölep. seaduse §§ 13, 18 ja 32 — töölepingu lõpetamise ja palgamaksu ajasse puutuvas osas. Algatatud küsimuste all avaldati nurinat tööjuhtide halva käitumise üle ja avaldati nõuet riidevarustuse kandeagade lühendamiseks ning tööriiete väljaandmiseks. Koosoleku lõpul andis Töölisnõukoga esindaja lühida informatsiooni Töölisnõukoga tegevusest, eriti tutvustades koosolekust osavõtjaid Töölisnõukoga toimkondade ülesannetega ja tegevusega, ning juhtis tähelepanu töölisnõukonna ühistegevusele kui tähtsaks tööliste majandusliku omaabi tegurile.

Koosolekust osavõtt oli märgatavalt rohke.

A. S.

Pärnu

Pärnu suurimaks kompevitööstuseks on ärimehel Vessetile kuuluv „Progressi“ nimeline käitis. Töölised töötavad enamuses kütiköö alusel. Tööhinnad on seejuures määratud nii, et päevas on võimalus teenida vaid 40—90 senti.

Töölisvanema valimisi on muulasest omanik mitmeid kordi takistanud, nii et praegugi puudub käitise töölisvanem.

Valitsevast olukorrast oli eriti huvitatud sotsiaalminister O. Kask oma Pärnu ringkäigul.

Töölised lootsid, et sellesse võimatusse olukorda tuuakse peatselt parandusi. Siiski kujunes olukord sellaseks, et tööline, kes ei suuda omaniku poolt määratud uut normi täita, vallandatakse kahe nädala töötamise järele. Uute tööliste saamine ei tee mingit muret, sest töötajate nimekiri on pikk.

Wylhuizen & Ko saeveski alustas pärast kuuajalist osalist seisakut ühe vahetusega tööd, töö on nüüd 37 töolist.

Tunnihindu kõrgendati naistöölistel 2 ja meestöölistel 3 sendi võrra tunnis.

Linaaitades on naistööliste päevatasu 1 kr. 10 senti, mitte 1 kr. 50 senti, nagu eelmises numbris oli ekslikult märgitud.

R. P.

Mujalt

Töölise juurevool Kiviõlisse.

Kuna Kiviõli põlevkivitööstuse poolt on asutud töölise olukorra parandamisele, siis on see äratanud otseselt huvi laiemates töölisingides.

On alanud töölise juurevool Kiviõlisse. Suurem osa töölisi saab ka ettevõtte poolt tööd, sest vajatakse veel kuni 200 töölist.

Vabriku valitsuse poolt on isegi agendid välja saadetud, kes katsuksid töölisi palgata Petserist ja Saaremaalt, kust ennemgi on saadud kaevandustöölisi.

Kohapeal teeb praegu küll veel raskusi korteriküsimus, kuid siin katsutakse peale poola töölise jaoks reserveeritud hoonete leida ruumi teisteski lähemates majades.

Nagu sellest nähtub, näib meie kaevandustöölise kriis lahenevat palju kergemini kui seda algul tahti mõista. Mõningate vastutulekute juures ei näi meil töölise puudust üldse olevat. Lõplikult raugeb kriis kaevandustes vast siis, kui on reguleeritud palgad ja suudetud lahendada korteriküsimus.

A.-s. Saku õlletehas

töölise üldkogu pidas 4. veebr. s. a. koosoleku, kus muuseas oli arutusel töölisele õllega palga maksmise lõpetamine ja töölisele palgalisa nõudmise küsimus. Saku õlletehas maksab oma töölisele nimelt muuseas ka kaks liitrit õlut päevas, mis arvatakse palgale juure tööinspektori poolt kinnitatud hinnakirja järgi hinnatuna 10 kr. kuus. Töölisele, kes õlut ei taha võtta, maksetakse rahas, neile töölisele aga, kes töötavad lahtise õlle juures, raha ei anta, põhjusel, et nad joovad töö juures. Need töölised saavad rahapalka vaid 33 kr. kuus, mis aga ei võimalda kaugelgi äraelamist. Koosolek otsustas nõuda tehase juhatuselt, et õlleraha muudetakse põhipalgaks, ja kuna on vaid 7 töölist, kes on sunnitud õlut võtma, siis see tehasele suurt lisakulu ei tee. Sisekorralduse määruse § 10 ja 11 järgi on tööline sunnitud tegema ületunnitööd, ületunnid aga arvatakse põhipalga järgi ja tööline saab ületunni eest vaid 24% senti. Kui aga muudetakse õlleraha põhipalgaks, siis tõuseb ka ületunnitasu. Koosolek otsustas nõuda 10 kr. kuus palgalisa, kuna enne kriisi teenisid töölised ületundide arvel kuni 15 kr. kuus.

3. märtsil s. a. pidasid A.-S. Saku õlletehas töölised uue üldkoosoleku, kus tähtsaimaks päevakorrapunktiks oli: käitise juhatus vastus 4. veebr. s. a. tööliskonna poolt esitatud palganõudmise asjas.

Õllega palga maksmise nõudmise rahuldus käitise juhatus täiel määral, kuna õlleraha liideti põhipalgaks.

10-kr. palgalisa nõudmise rahuldus tehase juhatus vaid niipalju, et ta lubas kuus 2 kr. elukalliduse lisa. Täielist kokkulepet veel ei saavutatud, kuna tööliskond nõudis, et 2-kr. elukalliduse lisa liidetakse põhipalgaga, põhjen-

dades, et elukallidus ei kanna mitte ajutist iseloomu, vaid näitab veelgi tõusutendentsi.

Täiel määral palganõudmise mitterahuldumist põhjendas käitise juhatus asjaoluga, et maksud on liiga suured, eriti aktsiisimaks.

E. n. n.

Türitl.

Teatavasti esitasid Türi paberivabriku töölised vabrikuvalitsusele palga kõrgenduse nõude 5 sendi võrra tunnis. Vabriku valitsus teatas, et ta nõustub palgu tõstmata 2 sendi võrra tunnis. Kokkukutsutud töölise üldkogu otsustas sellega leppida.

Rakveres kõrgendati trükitööstuses palku.

Rakveres tegutseb ainukese trükikojana „Ühistrükikoda“, omades linnas monopoli trükitööde alal. Kuigi majandusliku seisukorra paranemine andis tulu ka trükikojale, ei ole sealsed palgad kuigi kõrged ja sellastena on nad püsinud aastaid. Elukallidus on ka Rakveres, nagu mujalgi, tõusnud, ja seepärast otsustasid trükikojad töölised esitada ärijuhatussele palga juurenõudmise sooviavalduse. Töölised ei tahtnud kasutada töötülide lahendamise seadust, vaid peeti paremaks teeks otseseid läbirääkimisi ärijuhatusega.

Ärijuhatus oli töölise seisukohta arvestanud ja tõstis palku 1 kroonist kuni 2 kroonini nädalas. Seega kõrgendatakse palku umbes 5—10 protsenti.

Rahulolematu Viljandi töösukusametiga.

Hiljuti esitasid Viljandi trükitöölised Eesti Trükitöölise Liidu kaudu kaebuse kutseoskuse nõukogule Viljandi töösukusameti eksamikomisjoni liikmete Nurmbergi ja Poolandi tegevuse vastu.

Nagu sellest kaebusest toonitatakse, ei ole nimetatud eksamikomisjoni liikmed oma ülesannete kõrgusel. Hiljuti kukutati läbi 3 laduajat, kes juba aastaid on töötanud trükikodades ja kel õppeaeg ammugi seljataga.

Nagu järelepärimisel selgus, oli kaebus arutusel kutseoskuse nõukogus ja seal lubati asjaolusid selgitada.

Petserisse teine trükikoda.

Praegu töötab Petseris ainult üks trükikoda. Hiljuti omandas keegi koha peal elav isik Tallinnas asunud Antovi trükikojaga ja viis selle üle Petserisse. Seega on väikese Petseri linnakese kohta olemas juba kaks trükikoda.

Sadamatöölise tariifid jäävad.

Eelmises numbris toime teate, et Tallinna sadamatöölised tahtsid parandada praegu kehtivat palgatariifi ja laiendada seda ka mitte laevaruumis töötavaile sadamatöölisele. Hiljuti peeti vastav informatsiooni-koosolek sadamatöölise ja stevidoride ühingu esindajate vahel. Sel koosolekul selgus, et stevidorid ei taha näha praeguste tariifide muutmist. Kuna

sundotsusega on nende kehtimise viimseks tähtpäevaks 20. märts, siis stevidorid on nõus neid tariife veelgi vastastikusel alusel pikendada. Ühtlasi ei ole neil ka midagi selle vastu, kui sadamatöölised alustavad töötuli teiste sadamatöölise tariifide alla viimiseks. Kuna need töölised ei kuulu stevidoride käitistesse, siis see küsimus neid ei puuduta.

Raudteetöölise soove riidevarustuse alal.

Raudteel liinitöödel töötavad töölised-kuuteenijad saavad osa varustusest riidetuse näol raudteevalitsuselt. Varustuse kandaeg on aga siiski liig pikk uue varustuse saamise korra järgi. Nimelt antakse nüüd välja presentriidega varustatud poolkasukad talvevarustusena neljaks aastaks. Selle riidetusega tuleb töölisel tihti peale teha väga määrivaid töid, nagu uute imbutatud liiprite laadimine, ladumine ja vedu. Selle tööga kasukas ja nakkkindad muutuvad täiesti tõrvaga läbiimbutatuks ja kõlbmatuks muuks tööks. Veelgi raskem on kaitseriide küsimus päevatöölisetele, kes töötavad samas olukorras ja samades tingimustes, ilma igasuguste kaitsevahenditeta. Väikese palga juures ei saa endale muretseda mitut riidet. Oleksid vajalised igasse töörühma kaitsepõlled ühes kinnastega, just liiprite laadimiseks, ladumiseks ja veeks, nahast või presendist, mis kaitseksid muud riistet tõrva eest. Ka erakäitistes, kus töölised töötavad määrivate ainetega või müras kohas, antakse töölisetele kaitsevahendid.

Valimised Võhma tapamajas.

Ühisuse Võhma Eksporttapamaja töölised valisid 25. veebr. töölisnõukogu ja asetäitjad. Töölisi on tapamajas 104, valimas käis 102 töölist. Need valimised on Võhmas esmakordsed. Suur elukalliduse tõus on sundinud ka Võhma töölisi organiseeruma, et oma esinduse kaudu oleks kergem kaaluda päeva-küsimusi.

Veel töölisnõukogu valimise tulemusist A.-s. Eesti Turbatööstusest Ellamaal.

Hiljuti tõime informatsiooni valimistulemustest Ellamaa turbatööstuses. Nüüd on töölisnõukogu valitud, aga ta ei pääse oma ülesannete täitmisele. Takistused kerkisid esile sealt, kust neid oli õige vähe karta. Millegipärast ei meeldi äsja valitud töölisnõukogu käitise juhatajale ja seepärast püüab ta sellele töölisnõukonna asutusele igal võimalikul viisil teha takistusi, esitades protesti protesti peale, et aga kuidagi töölisnõukogust vabaneda.

Eelmises „Töölikoja Teataja“ numbris ilmus kirjeldus käitise juhataja protestist, mis on saadetud 2. jsk. tööinspektorile. Siin käitise juhataja järgmise protesti sisu, mis on saadetud sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja töökaitse-osakonna direktorile. Protestis on loeteldud kõik eelmises protestis esinenud vead ja pealeselle on leitud veel 3 uut seadusest kõrvalekaldumist.

1. Valimiskomisjon on tööinspektori poolt määratud järelevalimiste tähtpäeva 13. I. 37. a. lasknud mööduda valimisi toimetamata

(valimised viidi läbi 1 päev hiljem, s. o. 14. I 37. a.)

2. Käitise juhatajat ei ole häälte lugemise juure palutud.

3. Valimiskomisjon on pärast häälte lugemist koosoleku pidanud ilma tema loata.

Nende väidete kohta olgu tähendatud järgmist: Valimiskomisjon ei jõudnud valimise eeltöödega valmis ja sellest oli tingitud hiline mine. Viimastena toodud põhjused on aga arusaamatud, sest häälte lugemiseks ja koosolekuks pidi olema, sisekorra määruste põhjal, käitise juhataja või tema kohuste täitja luba. Vastaval loal kasutati ka valimiste ruumi ja valimiskuulutusel pidi ju kandma käitise juhataja allkirja. Kuulutustele allkirja andes pidi tööandjal teada olema valimiste ruum, valimiste algus ja lõpp. Kui ta oleks soovinud häälte lugemisest osa võtta, siis oleks tal tarvitsenud pärast kuulutustel näidatud valimiste lõppu valimisruumi astuda ja asi oleks korras olnud.

Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja töökaitse-osakonna direktori otsus 3. II 37. a. jätab tähele panemata ka selle käitise juhataja protesti, leides, et valimiskomisjonil on olnud seadusest kõrvalekaldumisi, kuid et need seadusest valesti arusaamisest ei ole sihilikud, vaid on tingitud eksitusest, ja kinnitab ametisse A.-s. Eesti Turbatööstused Ellamaa tööstuse töölisnõukogu. Seega jääb käitise juhatajal riigikohtusse kaebamise õigus. Nähtavasti kavatses käitise juhataja seda ka teha, sest direktori otsuse kättesaamisest on möödunud ligemale paar nädalat, kuid valimise tulemusel on välja kuulutamata.

Eespool kirjeldatust nähtub, kuidas mõned käitiste juhatajad suhtuvad töölisnõukonna asutuste ellukutsumisele ja kuivõrd õigustatud on sammud selle seaduse lihtsustamiseks.

Tööline.

Mitmesugust

Poola töölise

sissetoomise mõttest on ka A.-s. Eesti Kiviõli juhatus hakanud töölise üksmeelse väljaastumise tagajärjel loobuma. Nähtavasti on saanud küllalt selgeks, et meil leidub vajalikul määral vaba tööjõudu, kui ainult sellele tööjõule suudetakse anda vastavat elatist. Siiski ei ole kaevandused seni lõpetanud mustade nimekirjade süsteemi.

Töökaitse seaduste rikkumisi omavalitsuste ja poolriiklikes käitistes

näib esinevat hoopis rohkem kui erakäitistes. Nähtavasti on siin töökaitse inspeksiooni tegevus vähem edukas kui erakäitistes. Nimetatud asjaolule on ka Töölisnõukoda juhtinud sotsiaalministri tähelepanu, kes lubas küsimuse võtta uurimisele.

Tööinspeksiooni koosseis.

on liiga väike, et tagada töökaitse seaduste kindlat täitmist. Koosseisu vähesus on

ka sellest, et igakord ei ole võimalik kontrollida puuduste puhul tehtud märkuste täitmist, kuigi see on hädavajaline.

Mustad nimekirjad.

Välistöölise sissetoomise küsimusega ühenduses selgus, et kaevandustes peetakse musti nimekirju tööliste kohta, keda tööle ei võeta palgavõitlusest osavõtu tõttu. Tööliskoja poolt kogutud andmeist nähtub, et ka mõningais teisis käitisis, n. Pärnus, kasutatakse seesuguseid nimestikke.

Töötülid.

Töötülide lahendamise komisjon on pärast pikemat vaheaega asunud uuesti töötülide lahendamisele. Seni komisjonil on tulnud tegelda kolme töötüliga, nimelt 1) Põhja Paberi- ja Puupapivabriku töötüliga, 2) A.-s. Fr. Krulli käitise ja 3) Riigi Sadamatehaste töötüliga.

Põhja Paberi- ja Puupapivabriku töötüli laheneb kokkuleppel. Töölised nõudsid siin, vastavalt tõusnud elukallidusele, palga tõstmist: päevatöölisele 6 snt. tunnis ja tükitöölisele 12—20%. Kokkuleppel käitise juhatus tõstis palgu päevatöölisele 2,5 snt. tunnis, tükitöö hinnakirjad normeeritakse aga nõnda, et töölistel on võimalus tükitööga teenida 50% enam kui ajatööga.

Riigi Sadamatehaste töölised nõuavad 15%-list palgatõstmist elukalliduse tõusu tõttu. Kokkulepe siin pole õnnestunud, kuna käitise juhatus leiab, et tööliste töö produktiivsus olevat madal, töölised on laisad ja töö tootlikkuse tõusmisel tõusvat ka palgad. Komisjon määras selles asjas panna toime ekspertiisi.

A.-s. Franz Krulli töölised nõuavad samuti elukalliduse tõusu tõttu 10%-list palga suurendamist ja muutusi palgaraamatu sissekannete alal ses suunas, et päevatöölisele kantakse sisse reaalse teenistus, et tükitöö puhul tagatud põhipalk oleks garanteeritud iga üksiku tükitööga, mitte palga perioodil, ja et keskmiseks tunnialgaks tükitöö puhul, mis kestab üle palgaperioodi, võetakse eelmise kolme kuu keskmine teenistus, jagatud tööoldud tundide arvule.

Ka selles töötulis komisjon määras panna toime ekspertiisi.

Töötülide lahendamise komisjoni esimees Eesti Panga president J. Jaakson lahkub oma kohalt, kes saab uueks komisjoni esimeheks, pole veel teada.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse

muutmist Tööliskoja poolt soovitatud suunas pooldab rida kutseühinguid. Nii on näiteks Viljandi Töölisühing avaldanud sellekohase pooldava seisukoha.

Vangid võistlevad töölistega.

Kohati kasutatakse vangide tööjõudu, mis oma odava töötasuga tööliste palgad alla surub. Et vältida säärast ebaloomulikku võist-

lust, on töölisorganisatsioonid, eriti Viljandi kingsepad ja ehitustöölised, astunud vastavaid samme ja palunud ka Tööliskoja kaasabi sellase lubamatu tööliste palkade allasurumise lõpetamiseks.

Käsitöölised Tööliskoja alla.

Käsitöölised, nimelt Tartu kingsepad, Tallinna rätsepad j. t., nurisevad enda arvamise pärast Käsitööstuskoja alla, leides, et pole põhjendatud nende eraldamine tööstustöölisist. Nurinat kuulub Tööliskoja moodustamise viisi pärast ka väikekäitisis, kes teatavasti ei saanud osa võtta Tööliskoja valimisist. Tööliskoda soovib koja moodustamiseks sobivama viisi leidmist.

Ikka veel nõutakse poola töölisi.

Mõned ringkonnad ei loobu praegugi välistöölise sissetoomise mõttest. Nii leiab Põllutöökoja Põltsamaa konvendi täiskogu koosolek, et 150 välistöölisest ei piisa, vaid et neid tuleb sisse tuua vähimalt paar tuhat ja rakendada tööstusse tööle, kuna põllumajanduses nende kasutamine olevat täiesti võimatu.

Korterioludest.

Tööliskojale on tulnud 47 allkirjaga kiri, milles juhitakse tähelepanu asjaolule, et politsei kavatses sulgeda Koidu tänava rajoonis keldrikortereid elamiseks. Nimetatud korterid on muidugi viletsad, kuid nimetatud kirjast nähtub, kui viletsad on meil korteriolud ja kui kättesaamatu tööliste korralliku korteri soetamine.

Nurin töösusametis vastu.

Tartu Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühisus juhib tähelepanu asjaolule, et Tartu Töösusamet on välja annud leiva- ja pagari-töö alal kutsetunnistusi isikuile, kes oma tööd üldse ei tunne. Sellase olukorra parandamiseks oleks vajaline, et Tartus uuesti eksamineeritaks kaks viimast lendu pagari- ja leivatöölisi, kesjuures ekspertide komisjonist peaks osa võtma ka kutseühingu esindaja.

Jalanõude tööliste töömured.

Jalanõudetööstus kui hooaja töö võimaldab oma tööliste ainult hooaegadel, s. o. kevadel ja sügisel, teenistust, kokku 8—9 kuu vältel. Töövaheaegadel, eriti tänavu talvel, kus enamuses tööstustest anti tööliste lõpuarved, mis tähendab mõningate tööstuste tööliste vähimalt kuuajalist ja enamusele vähimalt kahekuulist töötaolekut, on olukord raske, arvestades jalanõude tööliste madalaid töötasusid ja praegust elukallidust. Iseäranis viletsas olukorras on kodus töötavad kingsepad, kes hangivad tööd äridest. Nende palgaolud on suhteliselt veel halvemad ja tööseisak pikem. Kui mehaanilised tööstused osaliselt lattu töötavad, seega ka tööhooaeg varem algab, puudub kodutöölisel see võimalus.

Viimasel ajal tekstiil- ja jalanõudetöösturid kurdavad möödunud hooaja väikest läbi-

müüki, mis pannakse halva talve arvele. Siiski on viist tõenäolisem ja õigem põhjust otsida tõusnud ja tõusvas elukalliduses.

Tükitööde arvestamisest.

Paljudes käitistes on tarvitusele võetud iselaadi alused tükitööde arvestamiseks. Tükitööd hinnatakse vastava tabeli alusel, kuid palk arvutatakse palgaraamatus vastavalt tehtud töötundide arvule tunnitasu alusel, kusjuures vahe aja- ja tükitöö palga vahel maksetakse välja preemiana. Selle võtte sisu seisab selles, et ületunnilise tükitöö puhul lisandatakse seaduslik 50% tunnipalgale, mitte aga ületundidel tehtud tükitööga väljateenitud palgale. Kahtlematult on siin tegu seadusevastase möödahiilimisega ületunnitöö täiel määral tasumisest.

Nõuandenurk

Küsimus 16: Kas võib töölisanem politseilise registreerimiseta oma käitise tööliste koosolekuid kokku kutsuda?

Vastus:

Koosolekute seaduse (RT 1922, 79, 44) § 18 p. 4 järgi ei ole seesugusteks koosolekuteks politseilist registreerimist vaja. Erandlikult ainult kaitseseisukorra piirkonnas tuleb ka käitise tööliste koosolekud registreerida vastava sundmääruse eeskirjade kohaselt (RT 1925, 39/40).

Küsimus 17: Kas ületunnitööde tasumisel võetakse arvesse ka naturaalpalk?

Vastus: jaatav.

Tööstuslike käitiste tööaja seaduse § 13 järgi tasutakse ületunnitööd 50% kallimalt kui harilikud tööd. Ületunnitööde tasu arvutamisel võetakse arvesse tööliste kogupalk. Tunnipalga arvutamiseks nimetatud seaduse § 13 määrab, et kuutööliste normaalseks palgaks loetakse kuupalk jagatult kaheksajaga, aastatööliste aastapalk jagatud kahe tuhande neljasajaga ja tükitööliste palgamaksu perioodil normaaltööajaga teenitud summa, jagatud tehtud normaaltöötundidele. Tööliste palgaraamatu vormi (RT 1936, 102, 830) kohaselt tuleb palgaraamatusse kanda ka natuuras antav palk ja Tööliste töölepingu seaduse (RT 1936 — 83, 663) § 28 kohaselt kantakse igal palgamaksmisel palgaraamatusse palk, mis töölisel on õigus saada. See natuuras antav palk hinnatakse kindlustusameti normide kohaselt ja arvutatakse toodud aluseil normaalseks tunnipalgaks, kusjuures ületunnitööde tasumisel see tuleb arvesse võtta. Sealjuures on võimalik, et tööandja tasub natuuras antavalt palgalt ületunnitööd kas rahas või natuuras, kuid igal juhul 50% kallimalt.

Küsimus 18: Kas on seadusepärane märkida mõlemale sama tööandja juures töötavale abikaasale palgaraamatusse natuuras antava palgana korter, küte ja valgustus, kui

mõlemale abikaasale antakse tegelikult kasutada vaid üks ühine korter kütte ja valgustusega?

Vastus: eitav.

Tööliste töölepingu seaduse § 20 kohaselt palk tuleb maksa töölisel makstühiaegadel. Kui tööandja on kohustatud andma töölisel korteri, kütte ja valgustuse, siis ei saa ta sama korterit anda kahele abikaasale, vaid on ühele abikaasast jätnud andmata korteri kütte ja valgustusega, mida üks abikaasast võib nõuda kas natuuras või selle rahalist väärtust kindlustusameti normide kohaselt makstühataja möödumisel ühes viivitusprotsentidega. Küll aga peaks tööline protesteerima juhul, kui natuuras palk palgaraamatusse väljamaksetuna sisse kantakse ilma et seda tegelikult olekski saadud.

Küsimus 19: Kas aiandustöölisi loetakse kehtivate seaduste alusel tööstustööliseks?

Vastus: eitav.

Aiandustööliste lugemine tööstustööliseks ei ole põhjendatud, sest aianduslikud käitised ei vasta oma iseloomult mitte nendele käitistele, mis kehtivais seadusts on arvatud tööstuslikeks käitiseks. Vastavalt sellele ei ole aianduslikke käitisi ka mitte arvatud haigekassade alla.

Küsimus 20: Kas tööliste töölepingu seadus on kehtiv ka kodutööliste suhtes?

Vastus: eitav.

Tööliste töölepingu seadus ei ole kehtiv kodutööliste suhtes. Allumine nimetatud seadusele oleneb üldiselt töölepingu olemasolust, kuna kodutööliste töösuhe ei ole mitte korraldatud töölepinguga, siis ei saa ka kodutööliste lugeda alluvaks tööliste töölepingu seadusele. Kodutööliste töövahekordi reguleerivad harilikult eriseadused. Meil aga viimased puuduvad, mistõttu kodutööliste olukord tööõiguslikult on üldse normimata.

Küsimus 21: Kas võib tööandja kanda uue tööliste palgaraamatu vormi kohaselt (RT 102 — 1936) väljaantud palgaraamatusse uusi töötingimusi, ilma et ta selles oleks kokku lepitud töölisega?

Vastus: eitav.

Uue tööliste töölepingu seaduse (RT 83 — 1936) ja Tööliste palgaraamatu määruse ja vormi põhjal väljaantud palgaraamatus võib tööandja fikseerida ainult seni kehtinud töötingimusi. Soovib ta neile lisandada uusi tingimusi või senikehtinuid muuta, ilma et tööline sellega oleks nõus, siis võib ta seda teha ainult töölepingu tähtaja või ülesütlemistähtaja möödumisel uue lepingu sõlmimise kaudu.

Küsimus 22: Kas võib tööline, kelle tööleping lõpeb pärast 1. jaanuari, nõuda palgalist puhkust?

Vastus: jaatav.

Juhul, kui tööstustööline, kes allub Tööstustööliste palgalise puhkeaja seadusele (RT 1934, 108, 848) ja kes on aasta katkestamatult

töötanud sama tööandja juures ja kui see aasta täitub enne 23. septembrit, tööleping aga lõpeb 1. jaanuari ja 1. oktoobri vahel, tekib töölisel õigus nõuda, kas seitse päeva järjest kestvat puhkust või tasu vastavate pühade eest, kui ta sellast tasu või puhkust pole selle aasta eest saanud, mil tööleping lõppes. Sealjuures on tähtsusetu, kas tööline ise lahkus töölt või vallandati. Lõpeb aga tööliste tööleping 23. septembri ja 1. jaanuari vahel, kui töölisel on saamata 1. oktoobrinj palgaline puhkus selle aasta eest, mil lõppes tööleping, siis on tööline õigustatud saama palgalist puhkust poolteisekordses suuruses, ei ole aga õigustatud nõudma palgalist puhkust järgneva aasta eest.

K ü s i m u s 23: Kas loetakse aeg, mis töölisel kulub tööriistade äraandmiseks ja masinate puhastamiseks, tööaja hulka?

V a s t u s : jaatav.

Tööstuslike käitiste tööaja seaduse § 3 järgi loetakse tööajaks aeg, millal tööline on tööandja või tema poolt määratud tööjuhataja käsutades ja mida ta ei saa kasutada oma äranägemisel. Kuna tööriistade äraandmiseks ja masinate puhastamiseks tööline ei saa kasutada aega oma äranägemisel ja on ka käsutades tööandja või viimase poolt määratud tööjuhataja poolt, siis tuleb ülesseatud küsimusele vastata jaatavalt.

K ü s i m u s 24: Kas riigi viljamonopoli töölistel abiraha normid arvutatakse tegelikult saadud palgast?

V a s t u s : eitav.

Tööstusliku töö seaduse muutmise ja täiendamise seaduse (RT 1935, 103, 863) järgi võetakse abiraha suuruse kindlaksmääramisel aluseks kaupade käsitamise (laevade laadimine- lossimine ja kaupade ümberpaigutamine sadamaaitades ja -ladudes või kaupade laadimise- väljajaladimine vaguneist) ettevõtete töölistele keskmine aastapalk, mis määratakse kindlaks kinnitusametite poolt ette üheks aastaks. Keskmise päevapalga kindlaksmääramiseks jagatakse keskmine aastane töötasu kaheksa üheksakümne viiega. 1937. a. on 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet näiteks määranud kaupade käsitamise ettevõtete tööliste aastaseks tööpalgaks kr. 885,—, mis teeb välja kr. 3,— päevas. Abiraha TTS-e § 390 järgi on sellest keskmisest päevapalgast $\frac{2}{3}$, s. o. kr. 2,—.

K ü s i m u s 25: Kas haigekassa liikmeks olemine lõpeb kuu aja möödumisel töölt lahkumise päevast arvates?

V a s t u s : eitav.

Tööstusliku töö seaduse § 279 määrab, et haigekassa liikmeks olemine lõpeb: 1) mõne teise haigekassa liikmeks astumisega või 2) kuu aja möödumisel palgalepingu lõppemise või murdmise päevast arvates. Töö (palga-) leping loetakse tööliste töölepingu seaduse § 12 järgi lõppenuks:

1) tähtaja kättejõudmisel, milleni leping oli sõlmitud;

2) kindlaksmääratud töö lõppemisel, mille täideviimiseks leping sõlmitud;

3) ülesütlemistähtaja möödumisel;

4) töölise surma puhul;

5) töölise võtmisel sunduslikult kaitsevæeteenistusse ja

6) vastastikusel kokkuleppel.

Enne ülesütlemistähtaja möödumist tööleping lõpeb erandlikult ainult siis, kui tööandja maksab töölislele palga, mida viimane oleks õigustatud saama ülesütlemistähtaja lõpuni.

Tööleping loetakse murtuks Tööliste töölepingu seaduse §§ 17 ja 18 ettenähtud juhtudel, s. o. juhtudel, mil töölisel või tööandjal on õigus ühekülgsele töölepingut päeva pealt lõpetada ja seda ka tehakse.

Eelmistest tähtaegadest arvutatakse ka ühekuist tähtaega, mil tööline on edasi haigekassa liikmeks töölepingu lõppemise või murdmise juhtudel.

Jääb tööline sel tähtajal haigeks, on ta õigustatud ravile järgneva kahekümne kuue nädala jooksul kalendriaastal. Seega on vaidlematu, et tegelik töölt ärajäämine ei avalda mingit mõju kassaliikmeks oleku õigusele, vaid tähtis on just töölepingu suhte lõppemise aeg. Kindlustusnõukogu vastupidine seletus 15. veebruarist 1932. a. ei ole järelikult kooskõlas seadustega.

I. R.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Die Internationale Arbeitsorganisation und die Sozialversicherung, Genf 1936. a., Rahvusvahelise tööbüroo väljaanne. Sisaldab rahvusvahelise tööbüroo tegevust ja seisukohti kindlustuse üksikuil aladel.

Das Schlichtungswesen, Genf 1932, Rahvusvahelise tööbüroo väljaanne. Sisaldab ülevaateid töötülide lahendamise üksikuil mail.

Grundfragen des Schlichtungswesens, Genf 1931, Rahvusvah. tööbüroo väljaanne. Sisaldab töötülide lahendamise korra üldteoreetilise osa.

International survey of social services, 1933, Volume I—II Geneva 1936. Sisaldab väga põhjaliku süstemaatilise ülevaate eri riikide sotsiaalkindlustusest.

Les conséquences sociales de la crise, Genève 1936. Rahvusvah. tööbüroo väljaanne.

Die Sozialversicherung im Jahre 1935, Genf 1936, Rahvusvah. tööbüroo väljaanne.

Kaastöö

järgmisesse numbrisse palutakse saata hiljemalt 25. märtsiks s. a.

Toimetus.

Vastutav ja tegev toimetaja: *Ilmar Rebane*, väljaandja Töölistekoda. Ilmunud 13. märtsil 1937. a.

Tall. Eesti Kirj.-Üh. tr. Pikk t. 2. 1937.